

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. kovo 14 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas – Direktyva 91/676/EEB – 3 straipsnio 4 dalis – 5 straipsnio 4 dalis – II priedo A dalies 2 ir 5 punktai – II priedo B dalies 9 punktas – III priedo 1 dalies 2–3 punktai ir 2 dalis – 5 straipsnio 5 dalis – Vandenių apsauga nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių – Zonų, pažeidžiamų dėl taršos nitratais, patikrinimas – Veiksmų programose numatytos privalomosios priemonės – Papildomos priemonės arba sustiprinti veiksmai“

Byloje C-576/22

dėl 2022 m. rugpjūčio 30 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama C. Hermes ir E. Sanfrutos Cano,

ieškovė,

prieš

Ispanijos Karalystę, atstovaujamą A. Ballesteros Panizo,

atsakovę,

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz, teisėjai P. G. Xuereb (pranešėjas) ir A. Kumin,

generalinė advokatė J. Kokott,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: ispanų.

Sprendimą

1 Savo ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad:

- prie nitratų pažeidžiamų zonų nepriskyrusi *Comunidad de Castilla y León* (Kastilijos ir Leono autonominė sritis, Ispanija), *Comunidad Autónoma de Extremadura* (Estremadūros autonominė sritis, Ispanija), *Comunidad Autónoma de Galicia* (Galisijos autonominė sritis, Ispanija), *Comunidad Autónoma de las Islas Baleares* (Balearų salų autonominė sritis, Ispanija), *Comunidad Autónoma de Canarias* (Kanarų salų autonominė sritis, Ispanija), *Comunidad de Madrid* (Madrido autonominė sritis, Ispanija) ir *Comunidad Valenciana* (Valensijos autonominė sritis, Ispanija) esančių nutekančiojo vandens surinkimo zonų (paviršiniai vandenys) ir prasiskverbiančiojo vandens surinkimo zonų (gruntiniai vandenys) (toliau – vandens surinkimo zonos), atitinkančių kiekvieną toliau nurodytą užterštą kontrolinių matavimų vietą:
 - Kastilijos ir Leono autonominė sritis: CA 0233006, 4300412, 4300169, 4300165, 4300141, 4300026, 4300113, 4300083, 4300178, 4300177, TA 55707002, 4300518, 4300164, 4300073, 4300191 ir 4300173;
 - Estremadūros autonominė sritis: TA 67714001, TA 62312004, TA 64812005, TA 59810001, TA 67714102, TA 67812004, 400581, TA 65312005, TA 72914003, TA 57510009, TA 57410002, TA 59611005, TA 65212006, TA 67514001, TA 59611006, TA 70413001, TA 70414002, TA 72914001, TA 72914002 ir TA 62309002;
 - Galisijos autonominė sritis: 14.RW.05.120, 14.RW.06.110, 14.RW.06.210, 14.RW.07.030, 14.RW.07.070, 14.RW.11.020, 14.RW.14.050, TW-54-10, TW-31-10, TW-31-20, TW-36-10, CW-10-10, CW-12-10, CW-16-10, CW-16-20, TW-36-20, TW-37-10, TW-37-20, TW-39-10, TW-39-20, TW-25-10, CW-49-10 ir TW-25-05;
 - Balearų salų autonominė sritis: 1801M1T 1, ES 53M0137, ES 53M1123, ES 53M1205, ES 53MA 082, ES 53MA 072, ES 53ME132, ES 53MA 19 ir ES 53MA 042;
 - Kanarų salų autonominė sritis: ES 120ESBT 1210008, ES 120ESBT 1210016, S 120ESBT 1210040, ES 120ESBT 1210048, ES 120ESBT 1211048, S 120ESBT 1211056, ES 120ESBT 1211063, S 120ESBT 1211117 ir ES 125ESBT 1250015;
 - Madrido sritis: TA 53306002, TA 53306008, 13-05 ir 07-09;
 - Valensijos sritis: JU210, JU209 ir JU202,
- nenustačiusi visų privalomų papildomų priemonių *Comunidad Autónoma de Aragón* (Aragono autonominė sritis, Ispanija), *Comunidad Autónoma de Castilla-La Mancha* (Kastilijos-La Mančos autonominė sritis, Ispanija), *Comunidad de Castilla y León* (Kastilijos ir Leono autonominė sritis, Ispanija), *Comunidad Autónoma de Extremadura* (Estremadūros autonominė sritis, Ispanija) ir *Comunidad de Madrid* (Madrido sritis, Ispanija) veiksmų programose ir

- nesiėmusi papildomų priemonių arba nesustiprinusi veiksmų dėl eutrofikacijos visoje šalyje ir taršos nitratais srityje, kiek tai susiję su autonominėmis sritimis, kurių teritorijų, priskiriamų prie nitratų pažeidžiamų zonų, užterštų kontrolinių matavimų vietose matyti didėjančios taršos tendencijos, visų pirma Aragono autonominėje srityje, Kastilijos-La Mančos autonominėje srityje, Kastilijos ir Leono autonominėje srityje ir *Comunidad Autónoma de la Región de Murcia* (Mursijos regiono autonominė sritis, Ispanija),

Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvos 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių (OL L 375, 1991, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 68), iš dalies pakeistos 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1137/2008 (OL L 311, 2008, p. 1) (toliau – Direktyva 91/676), 3 straipsnio 4 dalį, Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalį, siejamą su jos II ir III priedais, ir šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalį.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 2 Direktyvos 91/676 5, 6, 10, 11 ir 13 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„kadangi pagrindinė taršos priežastis iš pasklidžiųjų taršos šaltinių yra nitratai iš žemės ūkio šaltinių, patenkantys į Bendrijos vandenį;

kadangi dėl to, saugant žmonių sveikatą, gyvosios gamtos išteklius, vandens ekosistemas ir užtikrinant kitus teisėtus vandens naudojimo būdus, yra būtina mažinti vandens taršą, kurią sukelia ar sudaro jai sąlygas žemės ūkyje naudojami nitratai, ir užkirsti kelią tolesniam tokio tipo teršimui; kadangi šiuo tikslu yra svarbu imtis priemonių dėl visų azotinių junginių saugojimo bei skleidimo žemės paviršiuje ir dėl tam tikrų žemės dirbimo būdų;

<...>

kadangi kiekviena valstybė narė turi nustatyti jautrias zonas, sukurti ir įgyvendinti veiksmų programas vandens taršai azotiniais junginiais pažeidžiamose zonose mažinti;

kadangi tokiose veiksmų programose turi būti numatytos priemonės, kaip riboti visų azoto turinčių trąšų naudojimą ir ypač kaip nustatyti gyvulių mėšlo naudojimo konkrečias ribas;

<...>

kadangi pripažįstama, kad tam tikrose valstybėse narėse hidrogeologija yra tokio lygio, kad gali praeiti dar daug metų, kol apsaugos priemonės pagerins vandens kokybę.“

- 3 Šios direktyvos 1 straipsnyje numatyta:

„Šios direktyvos tikslas:

- mažinti vandens taršą, kurią sukelia ar skatina žemės ūkyje naudojami nitratai, ir
- stabdyti tolesnį tokį teršimą.“

4 Minėtos direktyvos 2 straipsnyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

- a) „požeminis [gruntinis] vanduo“ – tai vanduo, kuris yra po žeme prisotintoje zonoje ir tiesiogiai liečiasi su dirva ir podirviu;
- b) „gėlasis vanduo“ – tai gamtinis vanduo, kuriame yra nedaug druskų ir kuris dažnai yra laikomas tinkamu geriamajam vandeniui imti ir paruošti;
- c) „azoto junginys“ – tai bet kokia medžiaga, kurios sudėtyje yra azoto, išskyrus dujų molekulinį azotą;

<...>

- g) „gyvulių mėšlas“ – tai gyvulių ekskrementai ar pakratų ir gyvulių ekskrementų mišinys, netgi apdorotas;
- h) „dirvos tręšimas“ – tai medžiagų dėjimas į dirvą iškratant jas paviršiuje, įterpiant į dirvą, užkasant į gilesnius sluoksnius ar sumaišant su paviršiniais dirvožemio sluoksniais;
- i) „eutrofikacija“ – tai vandens praturtinimas azoto junginiais, kuris skatina greitesnę dumblių bei aukštesniųjų augalų augimą ir sukelia nepageidautiną organizmų pusiausvyros vandenyje sutrikimą bei pablogina vandens kokybę;
- j) „tarša“ – tai azoto junginiai, kurie iš žemės ūkio šaltinių tiesiogiai arba netiesiogiai patenka į vandens aplinką ir gali kelti pavojų žmonių sveikatai, kenkti gyviems organizmams bei vandens ekosistemoms, mažinti poilsavimo galimybes ir trukdyti kitaip teisėtai naudoti vandenį;
- k) „jautri [pažeidžiama] zona“ – tai pagal 3 straipsnio 2 dalį nustatyta žemės teritorija.“

5 Šios direktyvos 3 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Pagal I priede išdėstytus kriterijus valstybės narės turi nustatyti vandenį, kurie yra ar gali būti paveikti taršos, jei nebus imtasi 5 straipsnyje nurodytų veiksmų.

2. Per dvejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo valstybės narės privalo savo teritorijoje nustatyti visas pažeidžiamas zonas, iš kurių vanduo patenka į 1 dalyje nurodytus vandenį ir kurios didina taršą. Apie tokį pradinį zonų nustatymą valstybės narės privalo pranešti Komisijai per 6 mėnesius.

<...>

4. Valstybės narės turi patikrinti ir, jei reikia, atitinkamai pakeisti ir papildyti nustatytų pažeidžiamų zonų sąrašą ir bent kas ketverius metus atsižvelgti į pokyčius ir veiksnius, kurie nebuvo numatyti anksčiau nustatant tokias zonas. Per 6 mėnesius apie nustatytų zonų pakeitimus ir papildymus jos privalo pranešti Komisijai.

5. Valstybės narės atleidžiamos nuo pareigos nustatyti konkrečias pažeidžiamas zonas, jeigu jos sudaro ir vykdo 5 straipsnyje nurodytas veiksmų programas pagal šią direktyvą visoje savo valstybės teritorijoje.“

6 Direktyvos 91/676 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės, siekdamos užtikrinti bendrą visų vandenų apsaugos lygį, per dvejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo turi:

a) sukurti žemdirbių savanoriškai vykdomą geros žemės ūkio praktikos kodeksą (ar kodeksus), kurio nuostatose atsispindėtų bent II A priede [II priedo A dalyje] nurodyti punktai [nurodyta informacija];

<...>“

7 Šios direktyvos 5 straipsnyje numatyta:

„1. Per dvejus metus nustačius 3 straipsnio 2 dalyje nurodytas zonas ir per vienerius metus, nustačius kiekvieną papildomą 3 straipsnio 4 dalyje nurodytą zoną, valstybės narės, siekdamos įgyvendinti 1 straipsnyje nurodytus tikslus, turi sukurti [parengti] veiksmų programas nustatytoms pažeidžiamoms zonoms.

2. Veiksmų programa gali būti skirta visoms valstybės narės teritorijoje esančioms pažeidžiamoms zonoms, arba, jei valstybė narė mano esant tikslinga, ji gali atskiroms pažeidžiamoms zonoms ar jų dalims sukurti [parengti] atskiras programas.

3. Veiksmų programose būtina atsižvelgti į:

a) turimus mokslinius ir techninius duomenis, labiausiai į atitinkamą taršą azotu iš žemės ūkio ir kitų šaltinių;

b) valstybės narės atitinkamų rajonų [regionų] aplinkos sąlygas.

4. Veiksmų programos turi būti įgyvendintos per ketverius metus nuo jų sukūrimo ir jose turi būti numatytos tokios privalomos priemonės:

a) III priede nurodytos priemonės;

b) priemonės, kurias valstybės narės nustatė pagal 4 straipsnį sudarytame (-uose) geros žemės ūkio praktikos kodekse (-uose), išskyrus tas priemones, kurias pakeičia III priede nustatytos priemonės.

5. Be to, valstybės narės veiksmų programose turi imtis papildomų priemonių arba sustiprinti veiksmus, kurie, jų manymu, yra būtini, jei, pradėjus vykdyti veiksmų programą arba jau įgijus tam tikros įgyvendinimo patirties, tampa aišku, kad 4 dalyje minėtų priemonių nepakanka 1 straipsnio tikslams pasiekti. Parinkdamos šias priemones ar veiksmus, valstybės narės turi atsižvelgti į jų veiksmingumą ir sąnaudas, palyginti su kitomis galimomis prevencinėmis priemonėmis.

6. Valstybės narės turi parengti ir įgyvendinti tinkamas monitoringo programas.

Pagal šį straipsnį sudarytų veiksmų programų veiksmingumui vertinti valstybės narės, kurios 5 straipsnį taiko visoje savo nacionalinėje teritorijoje, privalo stebėti nitratų kiekį paviršiniuose ir gruntiniuose vandenyse tokiuose pasirinktuose matavimo taškuose [kontrolinių matavimų vietose], kurie [ios] leidžia nustatyti vandenų užteršimo nitratais iš žemės ūkio šaltinių mastą.

<...>“

8 Minėtos direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Siekdamos nustatyti ir patikslinti pažeidžiamas zonas valstybės narės turi:

- a) per dvejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo pradėti nitratų koncentracijos vienerių metų monitoringą gėluosiuose vandenyse:
 - i) [1975 m. birželio 16 d. Direktyva 75/440/EEB dėl paviršinių vandenų, skirtų geriamajam vandeniui imti valstybėse narėse, kokybės reikalavimų (OL L 194, 1975, p. 26; 2004 specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 17)] 5 straipsnio 4 dalyje nurodytose paviršinių vandenų mėginių ėmimo vietose ir (arba) kitose būdingose valstybių narių paviršinių vandenų matavimo vietose imti mėginius kas mėnesį, o potvynių metu dažniau;
 - ii) atsižvelgiant į [1980 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 80/778/EEB dėl žmonėms vartoti skirto vandens kokybės (OL L 229, 1980, p. 11)] nuostatas imti mėginius reguliariais laiko tarpais būdingose valstybių narių požeminio [gruntinio] vandens vandeningųjų sluoksnių matavimo vietose];
- b) pakartoti a dalyje išdėstytą programą bent kas ketverius metus išskyrus tas matavimo vietas, kuriose nitratų koncentracija visuose ankstesniuose mėginiuose buvo mažesnė negu 25 mg/l ir neatsirado kitų veiksnių, kurie galėtų padidinti azoto kiekį; pastaruoju atveju monitoringo programą užtenka kartoti tik kas aštuonerius metus;
- c) kas ketverius metus patikrinti eutrofinę gėlųjų paviršinių vandenų, upių žiočių bei pakrančių vandenų būklę.

<...>“

9 Tos pačios direktyvos 10 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Praėjus ketverių metų laikotarpiui nuo pranešimo apie šią direktyvą ir po to kas ketverius metus valstybės narės pateikia Komisijai ataskaitą, kurioje yra V priede nurodyta informacija.

2. Pagal šį straipsnį ataskaita pateikiama Komisijai per 6 mėnesius pasibaigus laikotarpiui, už kurį atsiskaitoma.“

10 Direktyvos 91/676 11 straipsnyje nustatyta:

„Komisija, remdamasi pagal 10 straipsnį gauta informacija, gavusi valstybių narių ataskaitas per 6 mėnesius paskelbia trumpas apibendrintas ataskaitas ir pateikia jas Europos Parlamentui ir Tarybai. Iki 1988 m. sausio 1 d. Komisija pateikia Tarybai šios direktyvos, ypač III priedo nuostatų, įgyvendinimo ataskaitą kartu su pasiūlymais, kai tai yra tikslinga, šią direktyvą pakeisti [peržiūrėti].“

- 11 Šios direktyvos I priedo „3 straipsnio 1 dalyje nurodytų vandenų nustatymo kriterijai“ A dalyje numatyta:

„3 straipsnio 1 dalyje nurodyti vandenys turi būti nustatomi remiantis, *inter alia*, tokiais kriterijais:

- 1) ar nitratų koncentracija paviršiniuose gėluosiuose vandenyse, ypač tuose, kurie yra naudojami ar skirti geriamajam vandeniui imti, yra ar gali būti didesnė, negu nustatyta [Direktyvoje 75/440], jeigu 5 straipsnyje nurodytos priemonės nebus taikomos;
- 2) ar gruntiniuose vandenyse yra daugiau negu 50 mg/l nitratų arba gali būti daugiau negu 50 mg/l nitratų, jeigu nebus imtasi veiksmų pagal 5 straipsnį;
- 3) ar natūralūs gėlojo vandens ežerai, kiti gėlojo vandens telkiniai, upių žiočių ir pakrančių bei jūros vandenys yra eutrofiniai ar gali tapti eutrofiniais artimiausiu metu, jeigu nebus imtasi veiksmų pagal 5 straipsnį.“

- 12 Minėtos direktyvos II priede „Geros žemės ūkio praktikos kodeksas (-ai)“ išdėstyta:

„A. Geros žemės ūkio praktikos kodekse (ar kodeksuose), kurio tikslas – mažinti taršą nitratais ir atsižvelgti į skirtingų Bendrijos regionų sąlygas, turi būti tam tikros nuostatos, kuriose prireikus atspindėtų tokie punktai:

- 1) laikotarpiai, kai netinka žemę tręšti trąšomis;
- 2) stačių šlaitų dirvų tręšim[o sąlygos];

<...>

- 5) gyvulių mėšlo sandėliavimo talpyklos ir jų konstrukcijos bei priemonės, kurių reikia imtis siekiant neleisti nutekančiam vandeniui ar prasiskverbiančiam į požeminius [gruntinius] ir paviršinius vandenis skysčiui, kuriame yra gyvulių mėšlo ir saugomų augalinių medžiagų, pavyzdžiui, siloso nuotėkų, teršti vandenį;

<...>

B. Valstybės narės gali įrašyti į savo geros žemės ūkio praktikos kodeksus ir tokius klausimus:

<...>

- 9) tręšimo planų sudarymas kiekvienam ūkiui atskirai ir duomenų apie trąšų naudojimą nuolatinė registracija;

<...>“

- 13 Tos pačios direktyvos III priede „Į veiksmų programas, kurios numatytos 5 straipsnio 4 dalies a punkte, įtrauktinos priemonės“ numatyta:

„1) Šios priemonės turi apimti taisykles, reglamentuojančias:

<...>

- 2) gyvulių išmatų saugojimo talpyklų dydį; šios talpyklos turi būti didesnės negu reikia gyvulių išmatoms saugoti ilgiausią laiką, kai pažeidžiamose zonose tręšti yra draudžiama, išskyrus atvejus, kai galima kompetentingai institucijai įrodyti, kad visas išmatų kiekis, kuris viršija talpyklų turį, bus sutvarkytas taip, kad aplinkai žalos nedarys;

- 3) geros žemės ūkio praktikos kodeksą atitinkančius trąšų naudojimo apribojimus atsižvelgiant į pažeidžiamų zonų ypatybes, ypač į:
- a) dirvožemio sąlygas, tipą ir nuolydį;
 - b) klimato sąlygas, kritulius ir dirbtinį drėkinimą;
 - c) nusistovėjusią žemės naudojimo ir žemdirbystės tvarką, įskaitant ir sėjomainos sistemas,
- remiantis pusiausvyra tarp:
- i) augalams reikalingo azoto numatomo kiekio
 - ir
 - ii) azoto kiekio, kurį augalai gauna iš dirvos ir trąšų, atitinkančio:
- azoto kiekį dirvožemyje tuo metu, kai augalai pradeda jo daug naudoti (didžiausias kiekis žiemos pabaigoje),
 - azoto kiekį dirvoje vykstant organinio azoto atsargų grynajai mineralizacijai,
 - azoto junginių kiekį iš gyvulių išmatų [mėšlo],
 - azoto junginių kiekį iš cheminių trąšų.

2. Tokios priemonės turi užtikrinti, kad kiekvienoje fermoje ir gyvulininkystės ūkyje gyvulių mėšlo kiekis, įterptas į dirvą kiekvienais metais, ir gyvulių mėšlas, patenkantis į dirvą ganant gyvulius, neviršytų nustatyto kiekio hektarui.

Nustatytas išmatų kiekis hektarui turi būti toks, kad jame būtų 170 kg N. <...>

<...>“

- 14 Direktyvos 91/676 V priede „Informacija, kuri turi būti pateikta ataskaitose pagal 10 straipsnį“ nurodoma, kad šią informaciją sudaro:

„<...>

3. Monitoringo rezultatų, gautų pagal 6 straipsnio reikalavimus, suvestinė nurodant priežastis, kodėl konkreti pažeidžiama zona buvo nustatyta, patikrinta ar papildomai nustatyta ir priskirta pažeidžiamoms zonoms.

4. Veiksmų programų, sudarytų pagal 5 straipsnio reikalavimus, suvestinė, ypač:

<...>

c) visos papildomos priemonės ar sustiprinti veiksmai, kurių imtasi pagal 5 straipsnio 5 dalį;

<...>

e) valstybių narių prognozės, kada yra tikėtina, kad pagal 3 straipsnio 1 dalį nustatyti vandenys pradės reaguoti į veiksmų programos priemonę, ir koks tų prognozių nepastovumo laipsnis.“

Ispanijos teisė

- 15 Direktyva 91/676 į Ispanijos teisinę sistemą buvo perkelta 1996 m. vasario 16 d. *Real Decreto 261/1996 sobre protección de las aguas contra la contaminación producida por los nitratos procedentes de fuentes agrarias* (Karaliaus dekretas Nr. 261/1996 dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių; BOE Nr. 61, 1996 m. vasario 16 d., p. 9734). Šis dekretas buvo panaikintas ir pakeistas 2022 m. sausio 18 d. *Real Decreto 47/2022 sobre protección de las aguas contra la contaminación producida por los nitratos procedentes de fuentes agrarias* (Karaliaus dekretas Nr. 47/2022 dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių) (BOE Nr. 17, 2022 m. sausio 20 d., p. 5664).
- 16 Be to, visos autonominės sritys, kurias Komisija nurodo savo ieškinyje, neviršydamos savo įgaliojimų priėmė teisės aktus, kuriais siekiama laikytis įsipareigojimų, kylančių iš Direktyvos 91/676.

Ikiteisminė procedūra

- 17 2015 m. liepos 3 d. Komisija pradėjo tyrimą *EU Pilot 7849/15/ENVI*, kuriuo siekiama kontroliuoti zonų, pažeidžiamų dėl taršos nitratais, nustatymą ir atitinkamose veiksmų programose numatytas priemones Ispanijoje. Šis preliminarus tyrimas buvo pradėtas įvertinus Ispanijos institucijų Komisijai pagal Direktyvos 91/676 10 straipsnį pateiktoje ataskaitoje, kurioje išdėstomi šios direktyvos V priede paskelbti duomenys dėl 2008–2011 m. laikotarpio, nurodytus duomenis.
- 18 Atlikus pagal preliminarų tyrimą Ispanijos Karalystės pateiktų atsakymų vertinimą, kuriame taip pat buvo atsižvelgta į paskesnėje ataskaitoje dėl 2012–2015 m. laikotarpio (toliau – 2012–2015 m. laikotarpio ataskaita) esančius duomenis, Komisija, manydama, kad iš jo buvo matyti, kad šios valstybės narės padėtis neatitiko jai tenkančių įsipareigojimų pagal Direktyvą 91/676, nusprendė minėtos valstybės narės atžvilgiu pradėti pažeidimo procedūrą.
- 19 2018 m. lapkričio 9 d. Komisija Ispanijos Karalystei išsiuntė oficialų pranešimą, kuriame priekaištavo pastarajai pažeidus Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalį ir 5 straipsnio 4–6 dalis.
- 20 Ispanijos Karalystė į šį oficialų pranešimą atsakė 2019 m. vasario 21 d., birželio 13 d., liepos 31 d., rugsėjo 2 d. ir spalio 17 d. bei 2020 m. vasario 13 d. raštais.
- 21 Kadangi šie atsakymai Komisijos neįtikino, 2020 m. liepos 2 d. ji pareiškė pagrįstą nuomonę, kurioje teigė, kad Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal oficialiame pranešime nurodytas nuostatas.
- 22 Šioje pagrįstoje nuomonėje Komisija paprašė Ispanijos Karalystės imtis reikiamų priemonių, kad per tris mėnesius nuo šios pagrįstos nuomonės gavimo būtų imtasi reikiamų priemonių.
- 23 Ispanijos Karalystė pateikė savo pastabas dėl pagrįstos nuomonės 2020 m. spalio 27 d. ir 2021 m. balandžio 29 d., gegužės 26 d., birželio 25 d. ir liepos 5 d. raštuose.

- 24 Atsižvelgdama į šiuos atsakymus, Komisija manė, kad Ispanijos Karalystė nutraukė pažeidimą, dėl kurio jai priekaištaujama, kiek tai susiję su Direktyvos 91/676 5 straipsnio 6 dalimi. Vis dėlto manydama, kad pažeidimas, kiek jis buvo susijęs su pagal šios direktyvos 3 straipsnio 4 dalį ir 5 straipsnio 4 ir 5 dalis jai tenkančiais įsipareigojimais, tęsėsi, Komisija 2022 m. rugpjūčio 30 d. pateikė šį ieškinį.

Dėl ieškinio

- 25 Grįsdama ieškinį, Komisija pateikė tris pagrindus, susijusius su, pirma, Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalies pažeidimu, antra, su šios direktyvos 5 straipsnio 4 dalies, siejamos su jos II ir III priedais, pažeidimu ir, trečia, su minėtos direktyvos 5 straipsnio 5 dalies pažeidimu.
- 26 Ispanijos Karalystė teigia, kad ieškinys turėtų būti atmestas.

Dėl pirmojo pagrindo, pagrįsto Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalies pažeidimu

- 27 Savo pirmuoju pagrindu Komisija Teisingumo Teismo prašo konstatuoti, kad nepripažindama pažeidžiamomis zonomis Kastilijos ir Leono, Estremadūros, Galisijos, Balearų salų, Kanarų salų, Madrido ir Valensijos autonominėse srityse nutekančiojo vandens surinkimo zonų (paviršiniai vandenys) ir prasiskverbiančiojo vandens surinkimo zonų (gruntiniai vandenys), atitinkančių kontrolinių matavimų vietas, nurodytas šio sprendimo 1 punkte, Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalį.

Dėl priimtinumų

- 28 Ispanijos Karalystė pateikia nepriimtinumą grindžiamą prieštaravimą dėl šio pirmojo pagrindo, motyvuodama tuo, kad, atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnį, Teisingumo Teismo procedūros reglamento 120 straipsnį ir Teisingumo Teismo jurisprudenciją, susijusią su šiomis nuostatomis, Teisingumo Teismas sprendime, kurį jis turės priimti, gali nuspręsti tik dėl Komisijos pateiktų prašymų. O pagrindas, susijęs su Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalies pažeidimu, šiuose prašymuose nenurodytas, kadangi Komisija, nors jį ir mini ieškinio motyvuose, jo nenurodo savo ieškinio reikalavimuose, kurie suformuluoti jo 145 punkte. Iš tiesų šiuo metu Teisingumo Teismo buvo prašoma konstatuoti ne Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalies, bet šios direktyvos 4 straipsnio 4 dalies pažeidimą. Taigi šį priekaištą reikia pripažinti nepriimtiniu.
- 29 Šie argumentai negali būti priimti.
- 30 Viena vertus, iš ieškinio motyvų aiškiai matyti, kad pirmuoju pagrindu siekiama, kad būtų konstatuotas Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalies pažeidimas ir kad ieškinio 145 punkte esanti nuoroda į šios direktyvos 4 straipsnio 4 dalį, kaip Komisija paaiškino dublike, buvo padaryta dėl spausdinimo klaidos. Be to, šios direktyvos 4 straipsnį sudaro tik dvi dalys. Kita vertus, nors tiesa, kad 2006 m. birželio 15 d. Sprendime *Komisija / Prancūzija* (C-255/04, EU:C:2006:401, 25 punktą), kurį Ispanijos Karalystė nurodė grįsdama savo nepriimtinumą grindžiamą prieštaravimą, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Komisijos ieškinio motyvuose nurodytas pagrindas, kurio ji nenurodo reikalavimuose, nėra priimtinas, konstatuotina, kad šiuo atveju ir neatsižvelgiant į šią spausdinimo klaidą pagrindas, kuriuo siekiama, kad būtų konstatuotas Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalies pažeidimas, buvo nurodytas Komisijos reikalavimuose.

- 31 Taigi Ispanijos Karalystės nepriimtinumą grindžiamas prieštaravimas turi būti atmestas.

Dėl esmės

– Šalių argumentai

- 32 Komisija teigia, kad vandenys, paimti pirmajame pagrinde nurodytose kontrolinių matavimų vietose, Ispanijos Karalystės pagal Direktyvos 91/676 10 straipsnį pateiktose ataskaitose buvo deklaruoti kaip užteršti nitratais arba dėl jų tapę eutrofiniai. Taigi, Komisijos manymu, egzistuoja pakankamai įrodymų, kad būtų konstatuotas Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalies pažeidimas, nebent Ispanijos Karalystė dėl kiekvienos vandens surinkimo zonos, atitinkančios šias matavimų vietas, nepateiktų duomenų, įrodančių, kad nitratai iš žemės ūkio šaltinių reikšmingai neprisideda prie šios taršos.
- 33 Savo atsiliepime į ieškinį Ispanijos Karalystė ginčija šiuos argumentus ir pažymi, kad pareiga įrodyti tariamo pažeidimo buvimą tenka Komisijai. Ji teigia, kad šiame pagrinde nurodytos autonominės sritys įvykdė su pažeidžiamų zonų nustatymu susijusius išsipareigojimus, išplaukiančius iš Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalies, arba kad minėtas pagrindas susijęs su zonomis, kuriose nitratai iš žemės ūkio šaltinių reikšmingai neprisideda prie taršos, todėl negali būti konstatuotas joks šios nuostatos pažeidimas.
- 34 Be to, Ispanijos Karalystė pateikia išsamias pastabas dėl pirmajame pagrinde nurodytų matavimų vietų, įskaitant, be kita ko, toliau nurodytus patikslinimus.
- 35 Kiek tai susiję su Estremadūros autonimine sritimi, šios srities vyriausybė 2022 m. pradėjo peržiūrą arba, nelygu atvejis, didinti pažeidžiamų zonų nustatymus. Bet kuriuo atveju nitratų iš žemės ūkio šaltinių koncentracijos ribinės vertės nebuvo viršytos aštuoniose šiai autonominei sričiai priklausančiose matavimų vietose, kurios nurodytos pirmajame ieškinio pagrinde. Taigi nėra būtina šias matavimo vietas atitinkančias vandens surinkimo zonas nustatyti kaip pažeidžiamas zonas.
- 36 Dėl Galisijos autonominės srities Ispanijos Karalystė teigia, kad, be kita ko, kiek tai susiję su tam tikromis kontrolinių matavimų vietomis, įskaitant matavimų vietas 14.RW.11.020 ir 14.RW.14.050, vykdomi tyrimai, kuriais siekiama nustatyti taršos nitratais kilmę.
- 37 Kiek tai susiję su Balearų salų autonimine sritimi, Ispanijos Karalystė pažymi, kad šiuo metu atliekama pažeidžiamų zonų nustatymo peržiūra ir kad dekreto dėl pažeidžiamų zonų nustatymo projekto rengimas yra pažengęs. Bet kuriuo atveju nėra būtina nustatyti kaip „pažeidžiamų zonų“ vandens surinkimo zonų, atitinkančių penkias šiai autonominei sričiai priklausančias kontrolinių matavimų vietas, nes atitinkami vandenys nebeturi būti laikomi užterštais, kaip tai matyti iš Komisijai pagal Direktyvos 91/676 10 straipsnį pateiktos ataskaitos, susijusios su 2016–2019 m. laikotarpiu (toliau – 2016–2019 m. laikotarpio ataskaita).
- 38 Kiek tai susiję su Madrido sritimi, pažymėtina, kad joks Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalies pažeidimas taip pat negali būti konstatuotas. Kiek tai susiję su, be kita ko, matavimų vieta TA 53306008, buvo nustatyta, jog tarša nitratais iš žemės ūkio šaltinių, kuri 2021 m. pasiekė maksimalią 17 % procentinę dalį, buvo sumažinta.

- 39 Kiek tai susiję su Valensijos sritimi, Ispanijos Karalystė teigia, kad vandens surinkimo zonos, atitinkančios šiame ieškinyje nurodytas kontrolinių matavimų vietas, 2022 m. birželio 10 d. šios srities vyriausybės dekretu buvo nustatytos kaip pažeidžiamos zonos.
- 40 Dublike Komisija pateikia toliau nurodomus patikslinimus.
- 41 Pirma, dėl šešiolikos Kastilijos ir Leono autonominei sričiai priklausančių kontrolinių matavimų vietų reikia pažymėti, kad atsiliepime į ieškinį Ispanijos Karalystė teigia, jog iš tiesų nėra būtina vandens surinkimo zonos, atitinkančias šias kontrolinių matavimų vietas, nustatyti kaip pažeidžiamas zonas.
- 42 Antra, kiek tai susiję su trimis naujomis Kanarų salų autonominei sričiai priklausančiomis kontrolinių matavimų vietomis, Komisija nurodo, kad iš Ispanijos Karalystės atsiliepime į ieškinį pateiktų paaiškinimų matyti, kad ji ištaisė pažeidimą. Kiek tai susiję su kitomis dviem kontrolinių matavimų vietomis, Komisija, atsižvelgdama į šiuos paaiškinimus, mano, kad nebebūtina šias kontrolinių matavimų vietas atitinkančias vandens surinkimo zonas nustatyti kaip pažeidžiamas zonas.
- 43 Kiek tai susiję su likusiomis keturiomis kontrolinių matavimų vietomis, Komisija pažymi, kad Ispanijos Karalystė savo atsiliepime į ieškinį iš esmės paaiškino, kad šiose kontrolinių matavimų vietose konstatuotos nitrato koncentracijos kilmė buvo ne žemės ūkio šaltiniai, o nuotekos ir septikai. Nors šis paaiškinimas nebūtinai atmets galimybę, kad nitratai iš žemės ūkio šaltinių reikšmingai prisideda prie taršos, reikia pripažinti, kad, nesant kitų įrodymų, įrodančių tokį reikšmingą prisidėjimą, šias kontrolinių matavimų vietas atitinkančios vandens surinkimo zonos nėra nustatytos kaip pažeidžiamos zonos.
- 44 Trečia, dėl Estremadūros autonominės srities Komisija pripažino, kad, atsižvelgiant į Ispanijos Karalystės atsiliepime į ieškinį pateiktus duomenis, iš tiesų nebūtina 8 (iš pirmajame pagrinde numatytų 20) kontrolinių matavimų vietas atitinkančių vandens surinkimo zonų nustatyti kaip pažeidžiamų zonų. Dėl likusių 12 kontrolinių matavimų vietų, tai yra TA 67714001, TA 62312004, TA 67714102, TA 67812004, TA 65312005, TA 72914003, TA 65212006, TA 67514001, TA 70414002, TA 72914001, TA 72914002 ir TA 62309002, reikia pažymėti, kad Komisija pakartoja savo priekaištą, kad Ispanijos institucijos nepaaiškino, kodėl šias kontrolinių matavimų vietas atitinkančios vandens surinkimo zonos nebuvo nustatytos kaip pažeidžiamos zonos.
- 45 Ketvirta, kiek tai susiję su Galisijos autonomine sritimi, dėl 21 iš pirmajame ieškinio pagrinde numatytų 23 kontrolinių matavimų vietų Komisija pripažino, kad iš Ispanijos Karalystės pateiktų paaiškinimų matyti, jog šias kontrolinių matavimų vietas atitinkančių vandens surinkimo zonų nebūtina nustatyti kaip pažeidžiamų zonų.
- 46 Kiek tai susiję su kitomis dviem kontrolinių matavimų vietomis, konkrečiai – 14.RW.11.020 ir 14.RW.14.050, Komisija mano, kad šias kontrolinių matavimų vietas atitinkančias vandens surinkimo zonas reikia nustatyti kaip pažeidžiamas zonas, nes negali būti atmesta galimybė, kad šiose vietovėse matuotą taršą sukėlė nitratai iš žemės ūkio šaltinių.
- 47 Be to, Komisija daro nuorodą į kitas penkiolika Galisijos autonominei sričiai priklausančių kontrolinių matavimų vietų, konkrečiai – NO01880006, NO03010003, 14.RW.12.020, 14.RW.05.060, 14.RW.10.020, 14.RW.11.060, 14.RW.11.070, 14.RW.11.040, 14.RW.10.030,

- 14.RW.11.080, 14.RW.12.030, 14.RW.12.110, 14.RW.14.040, 14.RW.14.060 ir 14.RW.05.090, kuriose užfiksuota eutrofikacija. Taigi, šios institucijos manymu, vandens surinkimo zonas, kurios atitinka šias kontrolinių matavimų vietas, taip pat reikia nustatyti kaip pažeidžiamas zonas.
- 48 Penkta, kiek tai susiję su Balearų salų autonimine sritimi, Komisija paaiškina, kad iš Ispanijos Karalystės atsiliepiame į ieškinį pateiktų duomenų matyti, kad šias 5 (iš 9 ieškinio pirmajame pagrinde nurodytų) kontrolinių matavimų vietas atitinkančių vandens surinkimo zonų nebūtina nustatyti kaip pažeidžiamų zonų.
- 49 Dėl likusių keturių kontrolinių matavimų vietų, konkrečiai 1801M1T 1, ES 53M0137, ES 53M1123 ir ES 53M1205, Komisija mano, kad Ispanijos Karalystė pripažino, jog pirmasis ieškinio pagrindas dėl jų yra pagrįstas.
- 50 Šešta, Komisija pažymi, kad dėl trijų iš keturių pirmajame ieškinio pagrinde, kiek tai susiję su Madrido sritimi, nurodytų kontrolinių matavimų vietų Ispanijos Karalystė pateikė pakankamų įrodymų, kad įrodytų, jog konstatuotą taršą sukėlė ne nitratai iš žemės ūkio šaltinių arba kad egzistuojančios pažeidžiamos zonos apima visas šiai bylai svarbias vandens surinkimo zonas.
- 51 Kiek tai susiję su likusia šios autonominės srities kontrolinių matavimų vieta, konkrečiai TA 53306008, Komisija mano, kad Ispanijos Karalystės argumentai, kad su šia kontrolinių matavimų vieta susijusiems vandenims žemės ūkio daromas poveikis reikšmingai sumažėjo ir 2021 m. nukrito iki maksimalios 17 % procentinės dalies, negali būti priimti. Minėtoje kontrolinių matavimų vietoje buvo užfiksuota eutrofikacija tiek 2012–2015 m. laikotarpiu, tiek 2016–2019 m. laikotarpiu, ir, nors ir ribota, 17 % prisidėjimo prie taršos dalis jokių atvejų negali būti laikoma nedidele.
- 52 Septinta, kiek tai susiję su Valensijos srities kontrolinių matavimų vietomis JU210, JU209 ir JU202, Komisija, nors ir pripažinusi, kad 2022 m. birželio 10 d. šios srities vyriausybei priėmus dekretą pažeidimas buvo ištaisytas, pažymi, kad nagrinėjamas pažeidžiamų zonų nustatymas buvo atliktas pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui.
- 53 Triplike Ispanijos Karalystė teigia, kad, kiek tai susiję su dublike nurodytomis Estremadūros autonominės srities dvylika kontrolinių matavimų vietų, šiame etape nesant duomenų, įrodančių reikšmingą nitratų iš žemės ūkio šaltinių prisidėjimą prie taršos, Komisija turi sutikti, kad šias kontrolinių matavimų vietas atitinkančios vandens surinkimo zonos nebūtų nustatytos kaip pažeidžiamos zonos, panašiai kaip ir tuo atveju, kai ši institucija laikėsi tokios pozicijos dėl Kanarų salų autonominės srities.
- 54 Ispanijos Karalystės manymu, tokia pati išvada darytina ir Galisijos autonominės srities atveju, kiek tai susiję su dviem ieškinyje nurodytomis kontrolinių matavimų vietomis, dėl kurių Komisija savo dublike paliko savo pirmąjį ieškinio pagrindą.
- 55 Dėl papildomų penkiolikos kontrolinių matavimų vietų, kurias ši institucija nurodė šiame dublike dėl šios autonominės srities, Komisijos pozicija nėra aiški, o nitratų vertės niekuomet neviršijo 25 mg/l. Bet kuriuo atveju ieškinio reikalavimuose šios kontrolinių matavimų vietos nebuvo paminėtos. Taigi, dėl jų nereikia konstatuoti įsipareigojimų neįvykdymo.

- 56 Kiek tai susiję su Balearų salų autonomine sritimi, Ispanijos Karalystė teigia, kad 2023 m. kovo 27 d. buvo priimtas ir paskelbtas šios autonominės srities dekretas dėl pažeidžiamų zonų, įskaitant keturias Komisijos dublike nurodytas kontrolinių matavimų vietas atitinkančias vandens surinkimo zonas, nustatymo.
- 57 Kiek tai susiję su Madrido sritimi, Ispanijos Karalystė primena, kad neseniai priimtame sprendime dėl prašymo taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą pagal Direktyvą 91/676, būtent 2022 m. rugsėjo 30 d. Komisijos įgyvendinimo sprendime (ES) 2022/2069 dėl Nyderlandų prašymo suteikti leidžiančią nukrypti nuostatą pagal Tarybos direktyvą 91/676 (OL L 277, 2022, p. 195), ši institucija manė, kad „[tam, kad būtų reikšminga,] žemės ūkio veikl[a] [turi prisidėti] prie taršos maisto medžiagomis daugiau kaip 19 % bendro maisto medžiagų kiekio“. Taigi prisidėjimas prie taršos 17 %, kaip tai nurodyta šio sprendimo 51 punkte, negali būti laikomas „reikšmingu“.

– *Teisingumo Teismo vertinimas*

– Dėl kontrolinių matavimų vietų, kurių Komisija savo dublike nepaliko

- 58 Iš Komisijos dubliko matyti, kad ji, atsižvelgusi į Ispanijos Karalystės atsiliepime į ieškinį pateiktus įrodymus, pripažįsta, kad 62 (iš 84 ieškinyje nurodytų) kontrolinių matavimų vietas atitinkančių vandens surinkimo zonų, įskaitant visas Kastilijos ir Leono bei Kanarų salų autonominių sričių kontrolinių matavimų vietas, nereikia nustatyti kaip pažeidžiamų zonų, ir ji šiuo pagrindu nebeprašo konstatuoti įsipareigojimų neįvykdymo.

- 59 Šiomis aplinkybėmis reikia atmesti pirmąjį pagrindą, nes juo Komisija Ispanijos Karalystei priekaištuoja, kad ji šias 62 kontrolinių matavimų vietas atitinkančių vandens surinkimo zonų nenustatė kaip pažeidžiamų zonų.

– Dėl ieškinyje nenurodytų papildomų kontrolinių matavimų vietų

- 60 Dubliko motyvuose Komisija teigė, kad Galisijos autonominei sričiai priklausančios 15 kontrolinių matavimų vietų atitinkančios vandens surinkimo zonos, kurios nebuvo paminėtos ieškinio reikalavimuose, turėjo būti nustatytos kaip pažeidžiamos zonos.

- 61 Šiuo klausimu primintina, kad pagal Procedūros reglamento 127 straipsnio 1 dalį vykstant procesui negalima remtis naujais pagrindais, nebent jie pagrindžiami teisinėmis ir faktinėmis aplinkybėmis, kurios tapo žinomos vykstant procesui. Komisija neteigė ir neįrodė, kad šis paskutinis nepriimtinum grindžiamas prieštaravimas gali pateisinti ginčo dalyko išplėtimą.

- 62 Taigi, pirmasis pagrindas turi būti atmestas kaip nepriimtinas, kiek jis susijęs su šiomis penkiolika papildomų kontrolinių matavimų vietų.

– Dėl kitų kontrolinių matavimų vietų

- 63 Dėl likusių ieškinyje nurodytų 22 kontrolinių matavimų vietų reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją vykstant procesui dėl įsipareigojimų neįvykdymo būtent Komisija turi įrodyti įsipareigojimų neįvykdymą ir pateikti Teisingumo Teismui reikiamus duomenis šiam įsipareigojimų neįvykdymui patikrinti, ir ji negali remtis jokiais prielaidomis. Tik Komisijai pateikus pakankamai įrodymų, patvirtinančių atitinkamas aplinkybes, valstybė narė atsakovė turi iš esmės ir išsamiai užginčyti pateiktus įrodymus ir iš jų

išplaukiančias pasekmes (šiuo klausimu žr. 2021 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija (Donjanos gamtinio regiono blogėjimas)*, C-559/19, EU:C:2021:512, 46 ir 47 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

- 64 Pagal Direktyvos 91/676 3 straipsnio 2 dalį per dvejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo valstybės narės privalo savo teritorijoje nustatyti visas pažeidžiamas zonas, iš kurių vanduo patenka į „vandenį, kurie yra ar gali būti paveikti taršos“, kaip tai suprantama pagal šio 3 straipsnio 1 dalį, ir kurie prisideda prie taršos.
- 65 Pagal Direktyvos 91/676 3 straipsnio 1 dalį „vanden[ys], kurie yra ar gali būti paveikti taršos“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, apibrėžiami atsižvelgiant į šios direktyvos I priede nustatytus kriterijus. Iš minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalies, siejamos su jos I priedu, matyti, kad valstybės narės privalo apibrėžti kaip „vandenį, kurie yra ar gali būti paveikti taršos“, visus paviršinius gėluosius vandenį bei gruntinius vandenį, kuriuose yra arba gali būti daugiau nitratų, negu jų šiame priede nustatyta koncentracija, taip pat vandenį, kurie yra eutrofiniai ar gali tapti eutrofiniai.
- 66 Šiuo klausimu, kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, tam, kad vandenys būtų laikomi „paveiktais taršos“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 91/676 3 straipsnio 1 dalį, ir kad jų nustatymas kaip pažeidžiamos zonos būtų privalomas taikant šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalį, nebūtina, jog taršą didintų tik žemės ūkio veikloje susidarę azoto junginiai. Pakanka, kad jie prie tokios taršos reikšmingai prisidėtų (2015 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-149/14, EU:C:2015:264, 36 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 67 Pagal Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalį valstybės narės, viena vertus, turi patikrinti ir, jei reikia, atitinkamai pakeisti ir papildyti šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalyje minimą pažeidžiamų zonų, iš kurių vanduo patenka į minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nurodytus vandenį ir kurios didina taršą nitratais, sąrašą, kad atsižvelgtų į pokyčius ir veiksnius, kurie nebuvo numatyti anksčiau, nustatant tokias zonas, ir, kita vertus, turi per 6 mėnesius apie šiame sąrašė esančių zonų pakeitimus ir papildymus pranešti Komisijai.
- 68 Šiuo atveju, nors Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalyje, kurioje valstybės narės įpareigojamos įvykdyti pareigas tik „jei reikia“ ir bent kas ketverius metus, nepatikslinama, kuriuo momentu ir kokiomis aplinkybėmis toks patikrinimas turi būti atliktas, reikia pažymėti, kad Ispanijos Karalystė neginčija Komisijos argumentų, kad, iš esmės, ši valstybė narė buvo įpareigota įvykdyti šioje nuostatoje numatytus įpareigojimus, kiek tai susiję su vandens surinkimo zonomis, kurios atitinka šiame ieškinyje nurodytas kontrolinių matavimų vietas, kadangi iš šių kontrolinių matavimų vietų paimti vandenys Ispanijos institucijų pagal Direktyvą 91/676 pateiktose ataskaitose buvo deklaruoti kaip užteršti arba tapę eutrofiniai, nes remiantis iš minėtų kontrolinių matavimų vietų paimtais vandenimis buvo įrodyta arba kad kontrolinių matavimų vietose esančiuose paviršiniuose gėluosiuose vandenyse bei gruntiniuose vandenyse buvo ar galėjo būti didesnė nitratų koncentracija, nei numatytoji šios direktyvos I priede, arba kad šie vandenys yra eutrofiniai ar gali tokie tapti artimiausiu metu.
- 69 Ispanijos Karalystė taip pat neginčija, kad iš likusių 22 kontrolinių matavimų vietų paimti vandenys buvo užteršti nitratais arba dėl jų tapę eutrofiniai.
- 70 Vis dėlto, kaip buvo priminta šio sprendimo 66 punkte, atitinkamą kontrolinių matavimų vietą atitinkančią vandens surinkimo zoną privaloma nustatyti kaip pažeidžiamą zoną tik jeigu šioje kontrolinių matavimų vietoje nustatyti dėl žemės ūkio veiklos susidarę azoto junginiai

reikšmingai prisideda prie taršos nitratais. Kadangi Ispanijos Karalystė ginčija, kad šiuo atveju taip yra, pagal šio sprendimo 63 punkte nurodytą jurisprudenciją Komisija privalo, kiek tai susiję su šiomis kontrolinių matavimų vietomis, įrodyti, kad esama tokio reikšmingo prisidėjimo prie tokios taršos, arba bent pateikti papildomų įrodymų, kurie leistų tai įrodyti.

- 71 Taigi, kiek tai susiję su likusiomis 14 iš 22 kontrolinių matavimų vietomis, esančiomis Estremadūros ir Galisijos autonominėse srityse, Komisija nei įrodė, kad dėl žemės ūkio veiklos susidarę azoto junginiai reikšmingai prisideda prie taršos nitratais, kurių buvimas šiose kontrolinių matavimų vietose buvo konstatuotas, nei pateikė įrodymų, kurie leistų konstatuoti tokią pasekmę, kurią Ispanijos Karalystė ginčija. Iš tiesų, Komisija iš esmės pasitenkino teiginiu, kad, kiek tai susiję su šiomis kontrolinių matavimų vietomis, Ispanijos Karalystė nepateikė pakankamų įrodymų.
- 72 Šiomis aplinkybėmis pirmasis pagrindas, kiek juo Ispanijos Karalystei priekaištaujama, kad ji neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalį, kai ji vandens surinkimo zonų, kurios atitinka šias keturiolika kontrolinių matavimų vietų, nenustatė kaip pažeidžiamų zonų, turi būti atmestas.
- 73 Kiek tai susiję su Balearų salų autonominei sričiai priklausančiomis kontrolinių matavimų vietomis, konkrečiai 1801M1T 1, ES 53M0137, ES 53M1123 ir ES 53M1205, Ispanijos Karalystė pažymi, kad šiuo metu atliekama pažeidžiamų zonų nustatymo peržiūra ir kad dekreto dėl pažeidžiamų zonų nustatymo projekto rengimas yra pažengęs.
- 74 Nors triplike Ispanijos Karalystė teigia, kad dekretą dėl pažeidžiamų zonų, įskaitant šias vandens surinkimo zonas, kurios atitinka šias keturias kontrolinių matavimų vietas, nustatymo Balearų salų autonominei sritis priėmė ir paskelbė 2023 m. kovo 27 d., konstatuotina, kad, be to, jog minėtos zonos iš tikrųjų turėtų būti nustatytos kaip pažeidžiamos zonos, tai įvyko pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui.
- 75 Taigi, iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad įsipareigojimų neįvykdymas turi būti vertinamas atsižvelgiant į padėtį valstybėje narėje pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui, o į vėlesnius pakeitimus negali būti atsižvelgiama (2022 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija (Jūrų strategijų atnaujinimas)*, C-510/20, EU:C:2022:324, 39 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 76 Šiomis aplinkybėmis pirmasis pagrindas, kiek juo Komisija Ispanijos Karalystei priekaištauja neįvykdžius įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalį, kai ji vandens surinkimo zonų, kurios atitinka šias keturias kontrolinių matavimų vietas, nenustatė kaip pažeidžiamų zonų, turi būti atmestas.
- 77 Tokios pačios išvados darytinos ir dėl Valensijos kontrolinių matavimų vietų JU210, JU209 ir JU202. Iš tiesų Ispanijos Karalystė šiuo klausimu tik nurodo, kad šias kontrolinių matavimų vietas atitinkančios vandens surinkimo zonos kaip pažeidžiamos zonos buvo nustatytos šios autonominės srities vyriausybės 2022 m. birželio 10 d. dekretu, tai yra pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui.
- 78 Galiausiai dėl Madrido srities kontrolinių matavimų vietos TA 53306008 Ispanijos Karalystė iš esmės teigia, kad tarša iš žemės ūkio patenkančiais azoto junginiais reikšmingai sumažėjo ir 2021 m. pasiekė maksimalią 17 % dalį. Taigi, kaip Komisija pažymėjo dublike, Teisingumo

Teismas 2005 m. rugsėjo 22 d. Sprendime *Komisija / Belgija* (C-221/03, EU:C:2005:573, 86 ir 87 punktai) jau yra nusprendęs, kad tokia tarša, siekianti 17 % dalį, yra reikšminga, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 66 punkte minėtą jurisprudenciją.

- 79 Kiek tai susiję su Ispanijos Karalystės triplike pateiktu argumentu, pagrįstu tuo, kad neseniai priimtame sprendime dėl prašymo taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą pagal Direktyvą 91/676 Komisija laikėsi nuomonės, jog tam, kad būtų reikšmingas, iš žemės ūkio patenkančių azoto junginių prisidėjimas prie taršos turi viršyti 19 % dalį, pakanka konstatuoti, kad toks Komisijos vertinimas bet kuriuo atveju negali būti privalomas Teisingumo Teismui, kai jis pats atlieka tokio prisidėjimo prie taršos reikšmingumo vertinimą.
- 80 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad pirmasis pagrindas yra pagrįstas, kiek juo Komisija priekaištauja Ispanijos Karalystei neįvykdžius įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 3 straipsnį 4 dalį, nes ši valstybė narė Balearų salų autonominės srities kontrolinių matavimų vietas 1801M1T 1, ES 53M0137, ES 53M1123 ir ES 53M1205, Valensijos autonominės srities kontrolinių matavimų vietas JU210, JU209 ir JU202 bei Madrido srities kontrolinių matavimų vietą TA 53306008 atitinkančių vandens surinkimo zonų nenustatė kaip pažeidžiamų zonų.

Dėl antrojo pagrindo, grindžiamo Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalies pažeidimu

- 81 Savo antruoju pagrindu Komisija Teisingumo Teismo prašo pripažinti, kad, nenumačiusi visų reikalingų priemonių tam tikrų autonominių sričių veiksmų programose, Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalį, siejamą su šios direktyvos II ir III priedais.
- 82 Šis pagrindas dalijamas į tris dalis, susijusias su, pirma, Aragono, Kastilijos-La Mančos bei Kastilijos ir Leono autonominių sričių veiksmų programomis, antra, Estremadūros autonominės srities veiksmų programa ir, trečia, Madrido srities veiksmų programa.

Dėl pirmos dalies, susijusios su Aragono, Kastilijos-La Mančos bei Kastilijos ir Leono autonominių sričių veiksmų programomis

– *Šalių argumentai*

- 83 Dėl Aragono, Kastilijos-La Mančos bei Kastilijos ir Leono autonominių sričių Komisija ieškinyje teigia, kad šių autonominių sričių veiksmų programose nėra numatyta privalomų reikalingų priemonių, kiek tai susiję su stačių šlaitų dirvų tręšimo sąlygomis, numatytais Direktyvos 91/676 II priedo A dalies 2 punkte, nes šiose veiksmų programose esančios priemonės yra ne tokios griežtos, palyginti su 2011 m. paskelbtame tyrime „*Recommendations for establishing Action Programmes under Directive 91/676/EEC concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources*“ (Rekomendacijos dėl veiksmų programų pagal Direktyvą 91/676/EEB, susijusių su vandenų apsauga nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, rengimo) (toliau – mokslinis tyrimas) pateiktomis rekomendacijomis.

- 84 Moksliniame tyrime, kiek tai susiję su stačių šlaitų dirvų tręšimo sąlygomis, rekomenduojama:
- derinti trąšų ir mėšlo naudojimą ant šlaitinių dirvų, kurių nuolydis didesnis nei 2 %, imantis tokių atsargumo priemonių kaip tiesioginis įterpimas (kontūrinis ūkininkavimas), įpurškimas, apsėjimas daugiamečiais pasėliais, terasavimas, plačių netręštų apsauginių juostų palikimas ir t. t.;
 - uždrausti, tręšiant dirvožemio paviršių, naudoti mėšlą ir trąšas N ir P (trąšos, kurių sudėtyje yra azoto ir fosforo) ant paliktų pūdymų, kurių šlaito nuolydis didesnis nei 8 %, ypač kurių šlaito nuolydis ilgesnis nei 100 metrų;
 - uždrausti paviršinių ir nepaviršinių dirvožemio tręšimą (įpurškimą, įterpimą) naudojant mėšlą ir trąšas N ir P ant dirvų, kurių šlaito nuolydis didesnis nei 15 % ir ypač kurių šlaito nuolydis ilgesnis nei 100 metrų (draudimas tręšti dirvą trąšomis ir mėšlu).
- 85 Šiuo klausimu Komisija, pripažindama, kad šis tyrimas neturi privalomos teisinės reikšmės ir nėra vienintelis tinkamas mokslinis kriterijus, vertinant, ar valstybės narės užtikrino tinkamą Direktyvos 91/676 perkėlimą į savo atitinkamas teises sistemas, primena, kad pagal šios direktyvos 5 straipsnio 3 dalį veiksmų programose turi būti atsižvelgiama į „turimus mokslinius ir techninius duomenis“. O mokslinis tyrimas yra vienas iš šių duomenų, ir Ispanijos Karalystė nepateikė kitų mokslo duomenų, kurie pateisintų tai, kad ne tokių griežtų priemonių, nei numatytosios šiame tyrime, pakanka minėtoje direktyvoje nustatytiems tikslams pasiekti.
- 86 Savo atsiliepime į ieškinį Ispanijos Karalystė iš esmės teigia, kad mokslinis tyrimas negali būti laikomas vieninteliu tinkamo Direktyvos 91/676 perkėlimo vertinimo kriterijumi ir jam negali būti pripažinta privaloma teisinė galia. Be to, ji teigia, kad nors šios direktyvos 11 straipsnyje Komisijai numatyta tik galimybė pateikti pasiūlymus dėl minėtos direktyvos peržiūros, ši institucija, naudodama mokslinį tyrimą kaip vienintelį veiksmų programos vertinimo kriterijų, siekė nustatyti papildomus įpareigojimus valstybėms narėms, dėl ko iš tikrųjų reikėjo iš dalies pakeisti pačią direktyvą. Taigi, skirtingose ieškinyje nurodytose teritorijose egzistavo veiksmų programos, kurios tariamai atitiko šios direktyvos reikalavimus.
- 87 Dėl Aragono autonominės srities Ispanijos Karalystė teigia, kad vienintelis Komisijos priekaištas susijęs su tuo, kad šios autonominės srities veiksmų programose numatytos priemonės dirvoms su šlaitais yra ne tokios griežtos, palyginti su rekomenduojamomis moksliniame tyrime. Komisija nepateikė jokių įrodymų, kurie leistų teigti, kad ši veiksmų programa neatitinka Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalyje numatytų įpareigojimų, nes šioje nuostatoje nenustatytas konkretus skaičius, kuriuo Komisija galėtų pasiremti.
- 88 Ispanijos Karalystės manymu, tokios pačios išvados darytinos Kastilijos-La Mančos autonominės srities atveju. Be to, ši autonominė sritis turėjo iš dalies pakeisti savo veiksmų programą 2020 m. rugsėjo 28 d. priimdama nutartį, kuria buvo įterptos nuostatos, susijusios su šlaitinių žemės sklypų tręsimu azoto trąšomis. Taigi, šiuos pakeitimus Kastilijos-La Mančos autonominė sritis padarė remdamasi Navaros autonominės srities patektu veiksmų programos projektu, dėl kurio Komisija savo pagrįstoje nuomonėje laikėsi nuomonės, kad jis atitiko iš Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalies išplaukiančius įpareigojimus. Taigi, logiškai vertinant, reikia laikyti, kad taip iš dalies pakeista Kastilijos-La Mančos autonominės srities veiksmų programa atitinka šios nuostatos reikalavimus.

- 89 Dėl Kastilijos ir Leono autonominės srities Ispanijos Karalystė teigia, kad, kaip Komisija pripažino ieškinyje, šios autonominės srities 2020 m. birželio 25 d. dekretu priimto geros praktikos kodekso 10 straipsnis nustato dirvų su stačiais šlaitais tręšimo sąlygas. Taigi ši autonominė sritis laikėsi Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalyje numatytų įpareigojimų. Bet kuriuo atveju, kad laikytųsi Komisijos rekomendacijų, ji 2022 m. balandžio 29 d. priimtu nutarimu nustatė priemones dėl stačių šlaitų dirvų tręšimo sąlygų.
- 90 Dublike Komisija ginčija Ispanijos Karalystės argumentus. Konkrečiai kalbant, ji toliau laikosi savo pozicijos dėl Aragono autonominės srities.
- 91 Dėl argumento, kad Kastilijos-La Mančos ir Navaros autonominių sričių veiksmų programos yra panašios, ji patikslina, kad nagrinėja kiekvienos regioninės veiksmų programos priemones, atsižvelgdama į jų klimato ir dirvožemio sąlygas.
- 92 Dėl Kastilijos ir Leono autonominės srities Komisija priduria, kad nors Ispanijos Karalystė mano, jog, atsižvelgiant į specifines šios autonominės srities savybes, švelnesnės taisyklės nei numatytosios moksliniame tyrime yra pakankamos, kad būtų išvengta nutekėjimo rizikos, ši valstybė narė turėjo pateikti mokslo ir techninius duomenis, kuriais ji remiasi šiuo klausimu, tačiau to nepadarė. Kalbant apie 2022 m. balandžio 29 d. nutarimu patvirtintą šios autonominės srities veiksmų programą, kuri bet kuriuo atveju buvo priimta pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui, pažymėtina, kad ji vis dar neatitinka turimų mokslo ir techninių standartų, nes joje numatyta galimybė tam tikromis aplinkybėmis dirvas, kurių šlaito nuolydis didesnis nei 15 %, tręšti trąšomis, nepateikiant techninių duomenų, pateisinančių šį neatitikimą, palyginti su mokslinėmis rekomendacijomis, kuriomis rėmėsi Komisija.
- 93 Triplike Ispanijos Karalystė dėl Aragono autonominės srities patikslina, kad 2022 m. gruodžio 14 d. buvo priimta rezoliucija, kuria siekiama paaiškinti šios autonominės srities veiksmų programos turinį, kiek tai susiję su stačių šlaitų dirvų tręšimo sąlygomis, tiksliai ir išsamiai nurodant įpareigojimus ir įgyvendintinas priemones. Ispanijos Karalystės teigimu, ši rezoliucija atitinka Komisijos rekomendacijas.

– *Teisingumo Teismo vertinimas*

- 94 Reikia pirmiausia priminti, kad Direktyvos 91/676 5 straipsnio 3 dalies a punkte nustatyta, kad veiksmų programose atsižvelgiama į turimus mokslinius ir techninius duomenis. Šiose veiksmų programose turi būti nustatytas tam tikras skaičius privalomų priemonių, išvardytų šio straipsnio 4 dalyje. Taigi, siekdama patikrinti, ar tam tikra veiksmų programa atitinka šias nuostatas, Komisija turi atsižvelgti į mokslinius ir techninius duomenis. Be to, Ispanijos Karalystė neginčija, kad mokslinis tyrimas, kuriuo nagrinėjama atveju rėmėsi Komisija, yra vienas iš turimų mokslinių duomenų, į kuriuos ši institucija turėjo atsižvelgti.
- 95 Priešingai, nei tvirtina Ispanijos Karalystė, remdamasi moksliniu tyrimu, Komisija visiškai neteigė, kad šis tyrimas turi privalomą teisinę galią ar šiai valstybei narei nustatė papildomų įpareigojimų.
- 96 Iš tiesų Ispanijos Karalystė galėjo pateikti kitų mokslinių tyrimų ir dokumentų, kad paneigtų šios institucijos teiginius (pagal analogiją žr. 2018 m. birželio 21 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-543/16, EU:C:2018:481, 77 punktą). Vis dėlto, kaip teisingai pažymėjo Komisija, Ispanijos Karalystė nepateikė tokių tyrimų ar dokumentų, kuriais būtų siekiama įrodyti, kad ne tokios griežtos stačių šlaitų dirvų tręšimo sąlygos, palyginti su numatytomis moksliniame tyrime, yra

pakankamos, siekiant sumažinti vandenų taršą, kurią sukelia ar skatina nitratai iš žemės ūkio šaltinių, ir užkirsti kelią tolesnei tokio pobūdžio taršai, atsižvelgiant į Direktyva 91/676 siekiamą tikslą, įtvirtintą jos 1 straipsnyje.

- 97 Antra, reikia pažymėti, kad Ispanijos Karalystė neginčija, jog stačių šlaitų dirvų tręšimo sąlygos, nustatytos antrojo pagrindo pirmoje dalyje nurodytose autonominių regionų veiksmų programose, yra ne tokios griežtos, palyginti su numatytais moksliniame tyrime.
- 98 Trečia, nors Ispanijos Karalystė tvirtina, kad Kastilijos-La Mančos autonominės srities priimtose priemonės buvo pagrįstos Navaros autonominės srities priimtomis priemonėmis, kurias Komisija laikė tinkamomis, kaip tai matyti iš jos pagrįstos nuomonės, ji neginčija, kad priemonės, kurių ėmėsi Kastilijos-La Mančos autonominė sritis, yra ne tokios griežtos, palyginti su numatytosiomis moksliniame tyrime, nors nepaaiškina, kodėl šios ne tokios griežtos priemonės turi būti laikomos atitinkančiomis Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalies reikalavimus.
- 99 Galiausiai, ketvirta, tiek, kiek Ispanijos Karalystė remiasi priemonėmis, kurių imtasi pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui ir kurios susijusios su Kastilijos ir Aragono autonominėmis sritimis, pakanka priminti, kad pagal šio sprendimo 75 punkte nurodytą jurisprudenciją Teisingumo Teismas, vertindamas nagrinėjamo išipareigojimų neįvykdymo buvimą, negali atsižvelgti į pakeitimus, padarytus pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui.
- 100 Tuo remiantis darytina išvada, kad ieškinio antrojo pagrindo pirma dalis turi būti pripažinta pagrįsta.

Dėl antros dalies, susijusios su Estremadūros autonominės srities veiksmų programa

– Šalių argumentai

- 101 Komisija ieškinyje teigia, kad Estremadūros autonominės srities veiksmų programoje nėra trijų komponentų, t. y. priemonių dėl laikinos kietojo mėšlo saugyklos laukuose, numatytų Direktyvos 91/676 II priedo A dalies 5 punkte ir III priedo 1 dalies 2 punkte, priemonių, susijusių su trąšų naudojimo registru, numatytų Direktyvos 91/676 II priedo B dalies 9 punkte, šios direktyvos III priedo 1 dalies 3 punkte ir 2 dalyje, taip pat priemonių dėl maksimalaus vieno hektaro plote leistino mėšlo, kuriuo bus tręšiamas dirvožemis, kiekio, numatytų minėtos direktyvos III priedo 2 dalyje.
- 102 Atsiliepime į ieškinį Ispanijos Karalystė tvirtina, kad šioje autonominėje srityje galiojantys teisės aktai neleidžia laikinai saugoti kietojo gyvulių mėšlo ūkiuose. Šie ūkiai taip pat privalo vesti kiekvienos kultūros registrą, kuriame, be kita ko, būtų nurodytos tręšimo trąšomis datos, trąšų rūšis ir paskleidžiamas trąšų kiekis. Bet kuriuo atveju Estremadūros autonominė sritis parengs naują veiksmų programą, kad būtų laikomasi Komisijos nurodymų.
- 103 Dublike Komisija atsikerta, kad Ispanijos Karalystės nurodytų taisyklių nepakanka, kad būtų užtikrintas tinkamas Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalies, pagal kurią reikalaujama, kad nagrinėjamos priemonės būtų įtrauktos į pažeidžiamų zonų veiksmų programą, įgyvendinimas.

- 104 Triplike Ispanijos Karalystė tvirtina, kad visos žemės ūkio valdos privalo laikytis taisyklių, susijusių su trąšų naudojimo registru ir aspektais, apimančiais laikino kietojo gyvulių mėšlo saugojimo laukuose priemones, neatsižvelgiant į jų įtraukimą į Estremadūros autonominės srities veiksmų programą, nes tai yra visoje nacionalinėje teritorijoje taikomu Karaliaus dekretu nustatyti įpareigojimai.

– *Teisingumo Teismo vertinimas*

- 105 Reikia konstatuoti, kad Ispanijos Karalystė iš esmės neginčija, kad Estremadūros autonominės srities veiksmų programoje nėra šio sprendimo 101 punkte nurodytų trijų komponentų, priešingai, nei to reikalaujama pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalį, siejamą su šios direktyvos II ir III priedais.
- 106 Be to, kadangi Ispanijos Karalystė remiasi teisėkūros priemone, kuri nebuvo priimta pagrįstoje nuomonėje nustatyto termino pabaigoje, jos argumentai turi būti atmesti dėl šio sprendimo 99 punkte nurodytų motyvų.
- 107 Tuo remiantis darytina išvada, kad ieškinio antrojo pagrindo antra dalis turi būti pripažinta pagrįsta.

Dėl trečios dalies, susijusios su Madrido srities veiksmų programa

– *Šalių argumentai*

- 108 Dėl Madrido srities Komisija priekaištauja Ispanijos Karalystei, kad šios srities veiksmų programoje nėra aiškių nuorodų dėl priemonių, susijusių su laikina kietojo mėšlo saugykla laukuose, numatyta Direktyvos 91/676 II priedo A dalies 5 punkte ir III priedo 1 dalies 2 punkte, be kita ko, kiek tai susiję su maksimalia gyvulių mėšlo saugojimo laukuose trukme.
- 109 Atsiliepime į ieškinį Ispanijos Karalystė nurodo, kad veiksmų programa, kuri tuo metu, kai buvo pateikta pagrįsta nuomonė, buvo rengiama, šiuo metu tvirtinama. Taip pat reikia atsižvelgti į šio sprendimo 15 punkte nurodytą Karaliaus dekretą 47/2022 dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių ir Karaliaus dekreto dėl tvarios mitybos žemės ūkio paskirties žemėje projektą.
- 110 Dublike Komisija pažymi, kad atsižvelgiant į tai, jog nauja minėtos srities veiksmų programa vis dar rengiama, ankstesnė veiksmų programa ir toliau taikoma.
- 111 Triplike Ispanijos Karalystė patikslina, kad kasmet atliekami pažeidžiamose zonose esančių ūkių patikrinimai nuo 2020 m. pagal galiojančią veiksmų programą apima trąšų, kietojo mėšlo ir srutų saugyklų patikrinimą.

– *Teisingumo Teismo vertinimas*

- 112 Reikia pažymėti, kad Ispanijos Karalystė neginčija įsipareigojimų neįvykdymo, dėl kurio jai priekaištauojama, kiek tai susiję su Madrido sritimi.

- 113 Be to, kadangi Ispanijos Karalystė remiasi teisėkūros priemone, kuri buvo priimta pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui, jos argumentai turi būti atmesti dėl šio sprendimo 99 punkte nurodytų motyvų.
- 114 Darytina išvada, kad ieškinio antrojo pagrindo trečiai daliai, taigi ir visam šiam pagrindui reikia pritarti.
- 115 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad, nenumačiusi visų būtinų privalomų priemonių Aragono, Kastilijos-La Mančos, Kastilijos ir Leono bei Estremadūros sričių ir Madrido srities veiksmų programose, Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalį, siejamą su šios direktyvos II ir III priedais.

Dėl trečiojo pagrindo, grindžiamo Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalies pažeidimu

- 116 Savo ieškinio trečiuoju pagrindu, kurį sudaro dvi dalys, Komisija iš esmės prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad nesiimdama papildomų priemonių ar sustiprintų veiksmų dėl taršos nitratais Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį. Ji teigia, kad pagal šią nuostatą valstybės narės pagal veiksmų programas turi imtis visų papildomų priemonių arba sustiprinti veiksmus, kurie, kaip jos mano, yra būtini, jei šios direktyvos 5 straipsnio 4 dalyje minėtų priemonių nepakanka mažinant taršą nitratais iš žemės ūkio šaltinių ir prevenciškai stabdant bet kokios naujos taršos atsiradimą.

Dėl pirmos dalies, susijusios su Aragono, Kastilijos-La Mančos, Kastilijos ir Leono bei Mursijos regiono autonominėmis sritimis

– Šalių argumentai

- 117 Pirmoje šio ieškinio pagrindo dalyje Komisija iš esmės priekaištauja Ispanijos Karalystei neįvykdžius įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį, nes ji nesiėmė papildomų priemonių ar nesustiprino veiksmų, kurių reikalaujama dėl nitratų keliamos taršos Aragono, Kastilijos-La Mančos, Kastilijos ir Leono bei Mursijos regiono autonominėse srityse.
- 118 Komisija mano, kad 2016–2019 m. laikotarpio ataskaitoje Ispanijos valdžios institucijų pateikti duomenys rodo, kad keturiose nagrinėjamose autonominėse srityse vandens kokybė nepagerėjo, palyginti su ankstesniu laikotarpiu, o tai rodo, kad pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalį priimtų priemonių nepakako šios direktyvos 1 straipsnyje nustatytiems tikslams pasiekti.
- 119 Kiek tai susiję su Aragono autonimine sritimi, iš 2016–2019 m. laikotarpio ataskaitos taip pat matyti, kad, pirma, 56,3 % gruntinio vandens kontrolinių matavimų vietų nitratų vertės viršijo 40 mg/l, o 39,1 % šių kontrolinių matavimų vietų vertės viršijo 50 mg/l. 2012–2015 m. laikotarpio ataskaitoje kontrolinių matavimų vietų, kuriose nitratų vertės viršija 40 mg/l, dalis buvo 54,3 %, o kontrolinių matavimų vietų, kuriuose šios vertės viršijo 50 mg/l, dalis buvo 42,3 %. Be to, 2012–2015 m. laikotarpio ataskaitoje kontrolinių matavimų vietų, kuriuose nitratų vertės viršija 40 mg/l, dalis buvo 54,3 %, o kontrolinių matavimų vietų, kuriose minėtos vertės viršija 50 mg/l, dalis buvo 42,3 %. Antra, 67,4 % gruntinio vandens kontrolinių matavimų vietų, kuriose nitratų vertės viršija 40 mg/l, būdingas stabilumas arba didėjanti tendencija. Trečia, tas pats pasakytina apie 53,8 % gruntinio vandens kontrolinių matavimų vietas, kuriose užfiksuotos didesnės nei 50 mg/l vertės.

- 120 Kiek tai susiję su paviršiniais vandenimis, kontrolinių matavimų vietų, kuriose užfiksuotos didesnės nei 40 mg/l nitratų vertės, procentinė dalis per vieną laikotarpį padidėjo nuo 7,7 % iki 8 %, o šių kontrolinių matavimų vietų, kuriose užfiksuotos didesnės nei 50 mg/l vertės, procentinė dalis padidėjo nuo 0 % iki 4 %. Visoms kontrolinių matavimų vietoms, kuriose nitratų vertės viršija 40 mg/l, būdingas stabilumas arba didėjanti tendencija.
- 121 Kiek tai susiję su eutrofikacija, 2012–2015 m. laikotarpiu Aragono autonominė sritis pažeidžiamose zonose turėjo tik dvi kontrolinių matavimų vietas, iš kurių viena pranešė apie eutrofikaciją. 2016–2019 m. laikotarpiu trofinę būklę stebinčių kontrolinių matavimų vietų skaičius padidėjo iki aštuonių, iš kurių dviejose buvo užfiksuota tarša.
- 122 Apibendrinant pažymėtina, kad duomenys apie gruntinius vandenis nepatvirtina vandens kokybės pagerėjimo, duomenys apie paviršinius vandenis rodo, jog blogėja vandens kokybė, o nedidelis kontrolinių matavimų vietų, kurios užfiksavo eutrofikaciją pažeidžiamose zonose, skaičius apsunkina trofinės būklės raidos vertinimą.
- 123 Pripažindama, kad Aragono autonominės srities priimtose priemonės yra žingsniai teisinga linkme, Komisija mano, kad, atsižvelgiant į vandens taršos lygį ir tai, kad nėra tyrimų, patvirtinančių šių priemonių pakankamumą, Ispanijos Karalystė ir toliau nevykdo išipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį, kiek tai susiję su šia autonominė sritimi.
- 124 Kiek tai susiję su Kastilijos-La Mančos autonominė sritimi, gruntinio vandens kontrolinių matavimų vietų pažeidžiamose zonose, kuriose nitratų koncentracija viršija 50 mg/l, proporcinės dalys sumažėjo nuo 32 % pagal 2012–2015 m. laikotarpio ataskaitą iki 26,3 % pagal 2016–2019 m. laikotarpio ataskaitą. Vis dėlto 57,8 % gruntinio vandens kontrolinių matavimų vietų, kuriose per pastarąjį laikotarpį buvo konstatuota gruntinio vandens tarša, būdingas stabilumas arba didėjanti tendencija. Be to, paviršinio vandens kontrolinių matavimų vietų procentinė dalis pažeidžiamose zonose, kuriose užfiksuota eutrofikacija, sumažėjo nuo 35,9 % pagal 2012–2015 m. laikotarpio ataskaitą iki 60 % pagal 2016–2019 m. laikotarpio ataskaitą. Kiek tai susiję su šia autonominė sritimi, Ispanijos valdžios institucijos pripažino, kad vandens kokybė pablogėjo.
- 125 Atsižvelgiant į vandens taršos lygį ir tai, kad nėra tyrimų, patvirtinančių šių priemonių pakankamumą, Ispanijos Karalystė ir toliau nevykdo išipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį, kiek tai susiję su minėta autonominė sritimi.
- 126 Kiek tai susiję su Kastilijos ir Leono autonominė sritimi, iš Ispanijos valdžios institucijų 2016–2019 m. laikotarpio ataskaitoje pateiktų duomenų aiškiai matyti, kad padėtis pažeidžiamose zonose nepagerėjo. Taigi šiose zonose gruntinio vandens kontrolinių matavimų vietų, kuriose nitratų koncentracija yra didesnė nei 50 mg/l, procentinė dalis padidėjo nuo 37,2 % iki 43 %. Be to, palyginti su ankstesniu laikotarpiu, daugiau nei pusei kontrolinių matavimų vietų, kuriose nitratų koncentracija viršijo 50 mg/l, buvo būdingas stabilumas arba didėjanti tendencija.
- 127 Priemonių, kurių ėmėsi Ispanijos valdžios institucijos, nepakanka, kad būtų nutrauktas išipareigojimų neįvykdymas, dėl kurio priekaištaujama Ispanijos Karalystei.
- 128 Kiek tai susiję su Mursijos regiono autonominė sritimi, Ispanijos valdžios institucijų 2016–2019 m. laikotarpio ataskaitoje pateikti duomenys neleidžia daryti išvados, kad padėtis pažeidžiamose zonose pagerėjo, palyginti su 2012–2015 m. laikotarpio ataskaitoje pateiktais duomenimis. Iš tiesų, nors gruntinio vandens kontrolinių matavimų vietų, kuriose dėl šių zonų

deklaruojamos nitratų vertės buvo didesnės nei 50 mg/l, procentinė dalis sumažėjo nuo 62,5 % iki 57,4 %, paviršinio vandens kontrolinių matavimų vietų, kurios dėl pažeidžiamų zonų deklaruoja didesnės nei 50 mg/l ribines vertes, padidėjo nuo 10 % iki 15,6 %.

- 129 Komisija pripažįsta, kad minėta autonominė sritis ėmėsi kelių papildomų priemonių. Vis dėlto šių priemonių nepakanka Direktyvos 91/676 tikslams pasiekti, kaip tai taip pat rodo 2019 m. ir 2021 m. vasaros pabaigos įvykių, susijusių su anoksijos krize, mastas ir sunkumas.
- 130 Atsiliepime į ieškinį Ispanijos Karalystė ginčija Komisijos argumentus ir teigia, kad Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalyje nustatytas įpareigojimas nėra susijęs su rezultatų pasiekimu. Atvirkščiai, tai yra pareiga imtis priemonių šios direktyvos 1 straipsnyje nurodytiems tikslams pasiekti. Taigi, Komisija mano, kad Ispanijos Karalystė nesiėmė papildomų priemonių arba nesustiprino veiksmų, kurie būtini siekiant kovoti su didėjančia nitratų keliama tarša pažeidžiamose zonose Aragono, Kastilijos-La Mančos, Kastilijos ir Leono ir Mursijos regiono autonominėse srityse.
- 131 Be to, Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalyje reikalaujama, kad būtų priimtos priemonės, kurias valstybės narės „laiko būtinomis“ šios direktyvos 1 straipsnyje nurodytiems tikslams pasiekti. Tai reiškia, kad galiojančių priemonių rezultatas galėjo būti iš anksto ištirtas, siekiant imtis naujų priemonių „atsižvelgiant į įgytą patirtį“, kaip numatyta minėtos direktyvos 5 straipsnio 5 dalyje. Tam būtinai ir neišvengiamai reikia, kad praeitų tam tikras laiko tarpas. Kaip nurodyta tos pačios direktyvos tryliktoje konstatuojamojoje dalyje, negalima atmesti galimybės, kad reiks daugelio metų, kol apsaugos priemonės sukels vandens kokybės pagerėjimą.
- 132 Be to, iš Direktyvos 91/676 5 straipsnio 7 dalies matyti, kad ne rečiau kaip kas ketverius metus valstybės narės turi patikrinti ir prireikus peržiūrėti savo veiksmų programas, įskaitant bet kokias papildomas priemones, kurių imtasi pagal šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalį. Be to, iš šios direktyvos 10 straipsnio matyti, kad valstybės narės kas ketverius pateikia Komisijai ataskaitą, kurioje yra minėtos direktyvos V priede nurodyta informacija, susijusi, be kita ko, su bet kokiais papildomomis priemonėmis, kurių imtasi pagal šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalį. Pateikdamos šią ataskaitą valstybės narės turėtų pareikšti nuomonę, pirma, dėl apytikslių terminų, per kuriuos, kaip jos mano, vandenys, kaip jie apibrėžti pagal Direktyvos 91/676 3 straipsnio 1 dalį, turėtų pradėti reaguoti į veiksmų programoje numatytas priemones, ir, antra, dėl šių prognozių nepastovumo laipsnio. Taigi netikslu tvirtinti, kaip tai daro Komisija, kad šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalyje numatytos priemonės ar veiksmai nebuvo priimti.
- 133 Galiausiai papildomų priemonių arba sustiprintų veiksmų pagal veiksmų programas priėmimas yra tik vienas iš galimų veiksmų, kurių kompetentingos institucijos gali imtis, kad pasiektų Direktyvoje 91/676 nustatytus tikslus.
- 134 Kiek tai susiję su Aragono autonimine sritimi, būtų prieštaringa Ispanijos valdžios institucijoms priekaištauti dėl to, kad nesiimta papildomų priemonių, kartu pripažįstant, kad gruntinio vandens, kuriame nitratų vertės viršija 50 mg/l, kontrolinių matavimų vietų procentinė dalis sumažėjo. Be to, negalima sutikti su tuo, kad, įrodinėjant būtinybę imtis papildomų priemonių arba sustiprinti veiksmus, būtų leidžiama remtis kontrolinių matavimų vietomis, kuriose buvo nustatytos mažesnės nei 50 mg/l nitratų vertės, kaip tai daro Komisija. Taigi šioje autonominėje srityje tikrai pagerėjo vandens kokybė.

- 135 Be to, Komisija pripažino, kad vienas iš dviejų Aragono autonominės srities šiuo klausimu priimtų teisės aktų padeda išvengti taršos augimo spartėjimo, o kitas riboja naujų ūkių steigimą ir gali turėti teigiamą poveikį mažinant azoto kiekį.
- 136 Dėl Kastilijos-La Mančos autonominės srities pažymėtina, kad ji stiprina savo kontrolės mechanizmus, kad pasiektų Direktyvoje 91/676 nustatytus tikslus. Į šios autonominės srities veiksmų programas įtrauktos priemonės turėtų būti stiprinamos tik tada, kai įrodoma, kad šių priemonių nepakanka taršai mažinti.
- 137 Dėl Kastilijos ir Leono autonominės srities Ispanijos Karalystė teigia, kad būtinos priemonės buvo nustatytos 2018 m. šios autonominės srities dekretu, nustatančiu minimalias aplinkos sąlygas veiklai vykdyti arba jos teritorijoje esantiems gyvulininkystės įrenginiams. Bet kuriuo atveju 2022 m. minėta autonominė sritis patvirtino naują veiksmų programą, kurioje numatytos naujos priemonės, kuriomis siekiama užkirsti kelią vandens taršai nitratais iš žemės ūkio šaltinių ir prireikus ją mažinti.
- 138 Dėl Mursijos regiono autonominės srities Ispanijos Karalystė teigia, kad 2019 m. ir 2021 m. vasaros pabaigos įvykiai, susiję su deguonies krize, kuriuos Komisija nurodo savo ieškinyje, yra vėlesni ir nesusiję su priekaištais, suformuluotais per išipareigojimų neįvykdymo procedūros administracinį etapą. Taigi Komisija negali grįsti savo priekaišto tokiomis faktinėmis aplinkybėmis.
- 139 Dėl esmės Mursijos regiono autonominė sritis, priimdama kelias programas ir teisės aktus pagal teisėkūros procedūrą, įskaitant galiausiai 2020 m. liepos 27 d. Įstatymą dėl *Mar Menor* atkūrimo ir apsaugos, įvykdė išipareigojimus pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį. Ispanijos Karalystė taip pat nurodo 2020–2021 m. žemės ūkio valdų tikrinimo planą, patvirtintą 2020 m. rugsėjo mėn. priimtu nutarimu, ir kelis kitus teisės aktus, priimtus 2021 m. rugpjūčio 27 d., 2021 m. rugsėjo 6 d., 2022 m. balandžio 13 d. ir 2022 m. liepos 14 d.
- 140 Dublike Komisija tvirtina, kad Teisingumo Teismo jurisprudencija prieštarauja Ispanijos Karalystės atsiliepime į ieškinį nurodytam argumentui, jog reikia, kad praeitų laiko, siekiant įvertinti atitinkamos valstybės narės priimtomis priemonėmis pasiektą ilgalaikį rezultatą. Be to, dėl tokio argumento Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalis taptų visiškai neveiksminga.
- 141 Dėl Aragono autonominės srities pažymėtina, kad, priešingai, nei teigia Ispanijos Karalystė, jai priklausančių pažeidžiamų zonų būklė 2016–2019 m. laikotarpiu nepagerėjo, palyginti su 2012–2015 m. laikotarpiu. Dėl priemonių, kurių ėmėsi ši autonominė sritis, vertinimo Komisija remiasi savo ieškinyje pateiktomis išvadomis.
- 142 Dėl Kastilijos-La Mančos autonominės srities Ispanijos Karalystė neginčijo, kad šios srities pažeidžiamų zonų būklė 2016–2019 m. laikotarpiu taip pat nepagerėjo, palyginti su 2012–2015 m. laikotarpiu. Šios valstybės narės argumentas, kad papildomos priemonės arba sustiprinti veiksmai turėtų būti įgyvendinami tik tada, kai akivaizdu, jog dabartinių veiksmų programos priemonių nepakanka, yra nepagrįstas. Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalyje numatyta pareiga imtis papildomų priemonių ar sustiprinti veiksmus atsiranda, kai per tam tikrą laikotarpį konstatuojama, kad vandens kokybė nepagerėjo, palyginti su ankstesniu laikotarpiu, nesant būtinybės įrodyti jau priimtų priemonių neveiksmingumo.

- 143 Dėl Kastilijos ir Leono autonominės srities Ispanijos Karalystė neginčijo, kad šios srities pažeidžiamų zonų būklė 2016–2019 m. laikotarpiu nepagerėjo, palyginti su 2012–2015 m. laikotarpiu. Pažymėtina, kad šio sprendimo 137 punkte nurodytas 2018 m. dekretas negali pakeisti veiksmų programos patikrinimo. O tame pačiame punkte nurodytas šios autonominės srities 2022 m. nutarimas buvo priimtas pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui.
- 144 Dėl Mursijos regiono autonominės srities Komisija pabrėžia, kad priekaištas dėl Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalies pažeidimo, kiek tai susiję su šia autonominė sritimi, grindžiamas Ispanijos Karalystės pateiktais duomenimis apie vandens kokybę, kurie rodo eutrofikacijos problemų buvimą ir įrodo, kad priemonės, kurių minėta autonominė sritis ėmėsi pagal šios direktyvos 5 straipsnio 4 dalį, nepagerino padėties. Šie duomenys aiškiai išdėstyti ieškinyje ir Ispanijos Karalystė savo atsiliepime į ieškinį neginčijo jų pagrįstumo.
- 145 Be to, Komisija primena, kad ieškinyje ji pabrėžė, jog ši situacija tęsėsi ir pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui, o tai patvirtina, kad pasibaigus šiam terminui galiojusių priemonių nepakako Direktyvoje 91/676 nustatytiems tikslams pasiekti. Šios institucijos nurodytos faktinės aplinkybės, susijusios su 2019 m. ir 2021 m. vasaros pabaigos anoksijos krize, tai patvirtina. Vis dėlto tai nėra vienintelis Komisijos pateiktas įrodymas. Iš tiesų Komisija ieškinyje taip pat išvardijo tam tikrus oficialius Ispanijos valdžios institucijų dokumentus, kuriuose jos pripažino vandens kokybės pablogėjimą ir Mursijos regiono autonominės srities lygmeniu priimtų priemonių nepakankamumą.
- 146 Triplike Ispanijos Karalystė tvirtina, kad reikia atsižvelgti ne tik į atitinkamų autonominių regionų priimtas priemones, bet ir į per tą laiką nacionaliniu lygiu priimtus teisės aktus. Šiuo klausimu jame daroma nuoroda į kelis 2022 m. pagal teisėkūros procedūrą priimtus aktus.
- 147 Dėl Aragono autonominės srities Ispanijos Karalystė pabrėžia, kad pati Komisija pripažįsta, jog šios autonominės srities priimtose priemonės yra žingsniai teisinga linkme.
- 148 Kiek tai susiję su Kastilijos-La Mančos autonominė sritimi, Komisija klaidingai reikalavo neatidėliotinų rezultatų.
- 149 Dėl Kastilijos ir Leono autonominės srities Ispanijos Karalystė primena šio sprendimo 137 punkte nurodytas priemones.
- 150 Dėl Mursijos regiono autonominės srities Ispanijos Karalystė tvirtina, kad buvo imtasi priemonių pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalies reikalavimus. Be to, Komisija pati pripažino, kad papildomų priemonių arba sustiprintų veiksmų pagal veiksmų programas priėmimas yra tik vienas iš galimų veiksmų, kurių kompetentingos institucijos gali imtis, kad pasiektų šioje direktyvoje nustatytus tikslus.

– *Teisingumo Teismo vertinimas*

- 151 Pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį valstybės narės veiksmų programose turi imtis papildomų priemonių arba sustiprinti veiksmus, kurie, kaip jos mano, yra būtini, jei, pradėjus vykdyti veiksmų programą arba jau įgijus tam tikros veiksmų programos vykdymo patirties, tampa aišku, kad 4 dalyje minėtų priemonių nepakanka šios direktyvos 1 straipsnio tikslams pasiekti.
- 152 Be to, reikia priminti, kad pagal Direktyvos 91/676 1 straipsnį jos turi būti skirtos mažinti vandens taršai, kurią sukelia ar skatina žemės ūkyje naudojami nitratai, ir tokiai tolesnei taršai stabdyti.

- 153 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, jog tam, kad būtų nustatyta, jog Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalyje nurodytų privalomų priemonių nepakanka šios direktyvos 1 straipsnyje nustatytiems tikslams pasiekti, Komisijai pakanka įrodyti, kad vandens kokybė nepagerėjo, palyginti su ankstesniu laikotarpiu (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 21 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-543/16, EU:C:2018:481, 55, 56, 59 ir 71 punktus).
- 154 Pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį valstybės narės turi imtis papildomų priemonių arba sustiprinti veiksmus nuo pirmosios veiksmų programos pradžios arba jau įgijus tam tikros veiksmų programos vykdymo patirties, taigi, kai tampa aišku, kad to reikia (2018 m. birželio 21 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-543/16, EU:C:2018:481, 53 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 155 Atsižvelgiant būtent į šiuos argumentus reikia patikrinti, ar Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį.
- 156 Pirma, reikia konstatuoti, kad šios valstybės narės pateikti įrodymai neleidžia paneigti jos pateiktose ataskaitose, kuriomis remiasi Komisija, pateiktų skaičių, patvirtinančių, kad 2016–2019 m. laikotarpiu vandens kokybė Kastilijos-La Mančos, Kastilijos ir Leono ir Mursijos regiono autonominėse srityse nepagerėjo, palyginti su 2012–2015 m. laikotarpiu.
- 157 Dėl Aragono autonominės srities Ispanijos Karalystė iš tiesų tvirtina, kad Komisija, kiek tai susiję su gruntiniu vandeniu, negalėjo remtis kontrolinių matavimų vietose, kuriose buvo nustatytos mažesnės nei 50 mg/l nitratų vertės, atlikto vandens surinkimo rezultatais, o kontrolinių matavimų vietų, kuriose buvo nustatytos didesnės nei 50 mg/l nitratų vertės, proporcinė dalis sumažėjo nuo 42,3 % 2012–2015 m. laikotarpiu iki 39,1 % 2016–2019 m. laikotarpiu. Vis dėlto taip Ispanijos Karalystė ginčija tik dvi iš trijų šio sprendimo 119 punkte nurodytų išvadų, kuriomis remdamasi Komisija padarė išvadą, kad Aragono autonominėje srityje gruntinio vandens kokybė nepagerėjo. Kita vertus, ji neginčija nei kitos šiuo klausimu Komisijos nurodytos išvados, kad 53,8 % gruntinio vandens kontrolinių matavimų vietų, kuriose nustatyta didesnė nei 50 mg/l nitratų vertė, šių verčių raida būdingas stabilumas arba didėjanti tendencija, nei išvadų, kuriomis Komisija rėmėsi dėl paviršinio vandens.
- 158 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad Komisija įrodė, jog vandens kokybė šioje autonominėje srityje 2016–2019 m. laikotarpiu nepagerėjo, palyginti su ankstesniu laikotarpiu.
- 159 Antra, nors iš Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalies matyti, kad šioje nuostatoje nurodytų papildomų priemonių arba sustiprintų veiksmų gali būti imamasi „[atsižvelgiant į pradė[tą] vykdyti veiksmų programą arba jau įgijus tam tikros įgyvendinimo patirties“, vis dėlto pagal šią nuostatą šių papildomų priemonių arba sustiprintų veiksmų taip pat galima imtis „pradėjus“ ši įgyvendinimą, ir bet kuriuo atveju, remiantis šio sprendimo 154 punkte nurodyta jurisprudencija, tokių papildomų priemonių arba sustiprintų veiksmų turi būti imamasi nuo tada, kai pirmą kartą nustatoma, kad jų reikia. Iš to matyti, kad Ispanijos Karalystės argumentas, jog papildomų priemonių arba sustiprintų veiksmų turėtų būti imamasi tik praėjus tam tikram laikotarpiui po to, kai konstatuojama, kad esamų priemonių nepakanka, turi būti atmestas. Iš tiesų dėl tokio aiškinimo Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalis iš esmės netektų veiksmingumo ir būtų pakenkta šios direktyvos tikslams, apibrėžtiems jos 1 straipsnyje.

- 160 Tas pats pasakytina apie Ispanijos Karalystės argumentą, kad Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalis, kurioje numatyta, kad valstybės narės turi imtis papildomų priemonių arba sustiprinti veiksmus, „kurie, jų manymu, yra būtini“, suponuoja, kad dėl taikomų priemonių pasiektas rezultatas galėjo būti iš anksto ištirtas, siekiant imtis naujų priemonių, atsižvelgiant į įgytą patirtį.
- 161 Be to, priešingai, nei teigia Ispanijos Karalystė, valstybių narių įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį negalima paneigti nei dėl to, kad egzistuoja kiti joms pagal šios direktyvos 5 straipsnio 7 dalį ir 10 straipsnį tenkantys įsipareigojimai, nei dėl šios direktyvos tryliktoje konstatuojamojoje dalyje išdėstytų argumentų. Iš tiesų šie įpareigojimai ir argumentai negali atleisti valstybių narių nuo įsipareigojimų pagal šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalį vykdymo.
- 162 Be to, Ispanijos Karalystės argumentas, kad papildomų priemonių arba sustiprintų veiksmų pagal veiksmų programas priėmimas yra tik vienas iš galimų veiksmų, kurių valstybės narės gali imtis, kad pasiektų Direktyvos 91/676 tikslus, turi būti atmestas, nes jos vis tiek privalo prisiimti įsipareigojimus pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį.
- 163 Trečia, dėl klausimo, ar Ispanijos Karalystė ėmėsi papildomų priemonių ar sustiprintų veiksmų, kurių ji privalėjo imtis dėl keturių nagrinėjamų autonominių sričių, reikia pažymėti, kad iš Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalies matyti, jog šių priemonių ar veiksmų reikia imtis, kai šios direktyvos 5 straipsnio 4 dalyje nurodytų privalomų priemonių nepakanka jos 1 straipsnyje nurodytiems tikslams pasiekti. Darytina išvada, kad, priešingai, nei teigia Ispanijos Karalystė, tam, kad būtų galima manyti, jog valstybė narė įvykdė įsipareigojimus pagal minėtos direktyvos 5 straipsnio 5 dalį, nepakanka, kad ji būtų ėmusi papildomų priemonių ar sustiprinusi veiksmus. Iš tiesų tam, kad būtų galima manyti, jog buvo įvykdyti šioje nuostatoje įtvirtinti reikalavimai, be kita ko, būtina, kad šių papildomų ar sustiprintų veiksmų pakaktų Direktyvos 91/676 1 straipsnyje nustatytiems tikslams pasiekti, t. y. sumažinti vandens taršą, kurią sukelia ar skatina žemės ūkyje naudojami nitratai, ir užkirsti kelią tokiai tolesnei taršai.
- 164 Dėl Aragono autonominės srities pažymėtina, kad nors Komisija pripažino, jog priemonės, kurių ėmėsi ši autonominė sritis, buvo taikomos tinkamai, ji taip pat teisingai pabrėžė, kad Ispanijos Karalystė nepateikė nei tyrimų, nei išsamių įrodymų, patvirtinančių, kad šių priemonių pakanka Direktyvoje 91/676 nustatytiems tikslams pasiekti.
- 165 Dėl tuo metu priimtų nacionalinės teisės aktų, kuriais Ispanijos Karalystė rėmėsi triplike ir kuriais siekiama pagerinti ne tik minėtos autonominės srities, bet ir kitų trijų autonominių sričių, su kuriomis susijusi ieškinio trečiojo pagrindo pirma dalis, padėtį, reikia pažymėti, kad šie teisės aktai buvo priimti 2022 m., t. y. pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui. Pagal šio sprendimo 75 punkte nurodytą jurisprudenciją Teisingumo Teismas, vertindamas nagrinėjamo įsipareigojimų neįvykdymo buvimą, negali atsižvelgti į pakeitimus, padarytus pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui.
- 166 Dėl Kastilijos-La Mančos autonominės srities Ispanijos Karalystė tik nurodo, kad priemonės, numatytos šios autonominės srities veiksmų programose, turėtų būti sustiprintos tik nustačius, kad šių priemonių nepakanka siekiant sumažinti taršą nitratais. Taigi dėl šio sprendimo 159 punkte nurodytų motyvų tokie argumentai negali pateisinti valstybės narės įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį neįvykdymo.
- 167 Dėl Kastilijos ir Leono autonominės srities pažymėtina, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 137 punkto, Ispanijos Karalystė tik nurodo, kad ši autonominė sritis, pirma, 2018 m. priėmė dekretą, kuriuo nustatomi būtini aplinkosaugos reikalavimai jos teritorijoje vykdomai veiklai

vykdyti arba jos teritorijoje esantiems gyvulininkystės įrenginiams, ir, antra, 2022 m. priėmė dekretą, kuriuo patvirtinama nauja veiksmų programa, kurioje numatytos naujos priemonės, skirtos užkirsti kelią vandens taršai nitratais iš žemės ūkio šaltinių ir prireikus ją sumažinti. Taigi, viena vertus, kaip teisingai pažymėjo Komisija, tokio dekreto priėmimas neatleidžia Ispanijos Karalystės nuo pareigos užtikrinti šios autonominės srities veiksmų programos patikrinimą, kuri jai tenka pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį. Antra vertus, kiek tai susiję su 2022 m. minėtos autonominės srities priimtu nutarimu, pakanka priminti, kad pagal šio sprendimo 75 punkte nurodytą jurisprudenciją Teisingumo Teismas, vertindamas šį įsipareigojimų neįvykdymą, negali atsižvelgti į pakeitimus, padarytus pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui.

- 168 Galiausiai, kiek tai susiję su Mursijos regiono autonomine sritimi, nors tiesa, kad ieškinyje Komisija nurodė 2019 ir 2021 m. įvykius, taigi ir faktines aplinkybes, kurios nebuvo nagrinėjamos per administracinę procedūros etapą, ši institucija paaikškino, o Ispanijos Karalystė šiuo klausimu jai neprieštaravo, jog ieškinyje paminėjo šias faktines aplinkybes, kad įrodytų, jog priemonės, kurių Ispanijos valdžios institucijos ėmėsi iki pagrįstoje nuomonėje nustatyto termino pabaigos, buvo nepakankamos. Bet kuriuo atveju reikia pažymėti, kad šio sprendimo 139 punkte nurodytame 2020 m. liepos 27 d. priimtame įstatyme aiškiai pripažinta, kad tuo metu galiojusios veiksmų programos priemonių nepakako siekiant užkirsti kelią taršai nitratais gruntinio vandens telkinyje tam tikrame šios autonominės srities regione ir ją pašalinti. Be to, Ispanijos Karalystė neginčija Komisijos dublike padarytos išvados, kad iš naujos veiksmų programos, kuri buvo rengiama pagrįstoje nuomonėje nustatyto termino pabaigoje, aiškiai matyti, jog dar buvo reikalingos kitos papildomos priemonės ir sustiprinti veiksmai.
- 169 Tuo remiantis darytina išvada, kad ieškinio pirmojo pagrindo pirma dalis turi būti pripažinta pagrįsta.
- 170 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad, nesiimdama papildomų priemonių ar sustiprintų veiksmų dėl taršos nitratais, kiek tai susiję su Aragono, Kastilijos-La Mančos, Kastilijos ir Leono bei Mursijos regiono autonominėmis sritimis, Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį.

Dėl antros dalies, susijusios su tuo, kad Ispanijos Karalystė nesiėmė tinkamų priemonių, kad pašalintų eutrofikaciją visoje savo teritorijoje

– Šalių argumentai

- 171 Ieškinio trečiojo pagrindo antroje dalyje Komisija iš esmės teigia, kad Ispanijos Karalystė nesiėmė papildomų priemonių ar sustiprintų veiksmų, kurių reikalaujama pagal Direktyvos 91/676 5 straipsnio 5 dalį, kad pašalintų eutrofikaciją visoje savo teritorijoje, nors iš turimų duomenų matyti, kad veiksmų programose numatytų priemonių nepakako taršai sumažinti ir užkirsti jai kelią.
- 172 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad Direktyvos 91/676 3 straipsnio 1 dalis, siejama su jos I priedo A dalies 2 ir 3 punktais, turi būti aiškinama taip, kad vandenys turi būti laikomi paveiktais taršos, be kita ko, kai natūralūs gėlojo vandens ežerai, kiti gėlojo vandens telkiniai, upių žiočių ir pakrančių bei jūros vandenys tampa eutrofiniai. Taigi tokiu atveju valstybės narės

privalėtų priimti minėtos direktyvos 5 straipsnyje nurodytas priemonės, t. y. veiksmų programas, ir prireikus imtis papildomų priemonių bei sustiprinti veiksmus, siekdamas pašalinti šią taršos formą.

- 173 Nors savo atsakymuose į pagrįstą nuomonę Ispanijos valdžios institucijos teigė, kad vandens trofinė būklė 2012–2015 m. laikotarpiu pagerėjo, palyginti su 2008–2011 m. laikotarpiu, Komisija mano, kad tokiems argumentams negalima pritarti. Iš tiesų, jei kontrolinių matavimų vietų, kuriose buvo konstatuota eutrofikacija, procentinė dalis sumažėjo nuo 0,32 % iki 0,29 %, nedidelis pagerėjimas, kuris būtų konstatuotas, būtų grindžiamas mažiau reikšmingu mėginiu (2012–2015 m. laikotarpiu 429 kontrolinių matavimų vietos, palyginti su 476 kontrolinių matavimų vietomis 2008–2011 m. laikotarpiu), todėl jis neatskleistų tikrosios padėties. Tai, kad dėl Ispanijos valdžios institucijų pateiktų duomenų eutrofikacijos problema buvo nepakankamai įvertinta, galima paaiškinti visų pirma tuo, kad 2012–2015 m. laikotarpio ataskaitoje nebuvo įtrauktas upių eutrofikacijos tyrimas. O toks neįtraukimas neatitinka Direktyvos 91/676 nuostatų.
- 174 Dėl pasikeitusios metodikos 2016–2019 m. laikotarpio ataskaitoje pateikti duomenys taip pat negalėjo būti naudojami siekiant įrodyti eutrofikacijos pagerėjimą. Iš tiesų pagal šią ataskaitą 68 kontrolinių matavimų vietos, kuriose užfiksuota eutrofikacija arba eutrofikacijos rizika, palyginti su ankstesniu laikotarpiu, buvo panaikintos.
- 175 Taigi Komisija mano, kad turimi ir ieškinyje pateikti duomenys patvirtina, jog eutrofikacijos problema nepagerėjo, todėl Ispanijos valdžios institucijos privalėjo imtis papildomų priemonių arba sustiprinti veiksmus šioje srityje. Taigi Ispanijos Karalystė neįvykdė šios pareigos.
- 176 Atsiliepime į ieškinį Ispanijos Karalystė tvirtina, kad Komisija neįrodė įsipareigojimų neįvykdymo, dėl kurio jai priekaištauojama. Visi Komisijos argumentai grindžiami tuo, kad ši valstybė narė į tyrimą, atliktą siekiant identifikuoti eutrofikacijos atvejus jos teritorijoje, neįtraukė upių. Taigi ši institucija tik teigia, kad dėl šio neįtraukimo eutrofikacijos reiškinių apimtis Ispanijos teritorijoje jai skirtose ataskaitose gali būti nepakankamai įvertinta, tačiau nepateikia reikiamų duomenų, kad Teisingumo Teismas galėtų patikrinti nurodyto įsipareigojimų neįvykdymo buvimą.
- 177 Be to, iš 2016–2019 m. laikotarpio ataskaitos matyti, kad vidaus vandenų eutrofikacija buvo įvertinta remiantis 468 kontrolinių matavimų vietomis, o 23,3 % jų buvo užfiksuota tokios rūšies tarša. Jei ši išvada apimtų visus Ispanijoje prižiūrimus vandenis, šis skaičius padidėtų iki 172 kontrolinių matavimų vietų, nes būtų nustatytas eutrofikacijos reiškinyss iš viso 1 024 kontrolinių matavimų vietose, t. y. 16,8 % bendro kontrolinių matavimų vietų skaičiaus, o tai, nepaisant šios problemos svarbos, neleistų daryti išvados, kad šiuo atžvilgiu būtina imtis papildomų priemonių ar sustiprintų veiksmų.
- 178 Bet kuriuo atveju pagal Direktyvos 91/676 I priedo B dalį, siekiant šioje direktyvoje nustatytų tikslų, reikia atsižvelgti į vandenų ir žemės fizines bei aplinkos charakteristikas bei dabartines žinias apie tai, kaip azoto junginiai veikia aplinką. Ispanijos upėms būdingi dideli sezoniniai svyravimai, todėl vandens pasipildymo lygis yra aukštas, o eutrofikacijos pasireiškimas ilgai netrunka.
- 179 Dublike Komisija tvirtina, kad pagal turimus mokslinius duomenis rekomenduojama neįtraukti upių į Ispanijos vandens telkinių trofinės būklės analizę, nes dumblių ir melsvabakterių suvešėjimas gali įvykti šiose upėse ir jose išlikti mėnesių mėnesius, bent jau tose upių dalyse, kuriose vandens tėkmė yra lėčiausia.

- 180 Triplike Ispanijos Karalystė tvirtina, kad dublike Komisija pripažino, jog eutrofikacija pasireiškia ne visose upėse. Būtent tai Ispanijos Karalystė pagrįstai nurodė savo atsiliepime į ieškinį.

– *Teisingumo Teismo vertinimas*

- 181 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Direktyvos 91/676 3 straipsnio 1 dalis, siejama su jos I priedo A dalies 2 ir 3 punktais, turi būti aiškinama taip, kad vandenys turi būti laikomi paveiktais taršos ne tik tada, kai nitratų koncentracija gruntiniuose ir paviršiniuose vandenyse viršija 50 mg/l, bet ir kai, be kita ko, natūralūs gėlojo vandens ežerai, kiti gėlojo vandens telkiniai, upių žiočių ir pakrančių bei jūros vandenys tampa eutrofiniai (2018 m. birželio 21 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-543/16, EU:C:2018:481, 60 punktas). Taigi tokiu atveju valstybės narės privalėtų priimti minėtos direktyvos 5 straipsnyje nurodytas priemones, t. y. veiksmų programas, ir prireikus imtis papildomų priemonių bei sustiprinti veiksmus, siekdamos pašalinti šią taršos formą.
- 182 Vis dėlto reikia priminti, kad pagal šio sprendimo 153 punkte nurodytą jurisprudenciją tam, kad įrodytų, jog Direktyvos 91/676 5 straipsnio 4 dalyje nurodytų privalomų priemonių nepakanka šios direktyvos 1 straipsnyje nustatytiems tikslams pasiekti, Komisija turi įrodyti, kad vandens kokybė per tam tikrą laikotarpį nepagerėjo, palyginti su ankstesniu laikotarpiu. Kadangi ieškinio trečiojo pagrindo antroje dalyje Komisija priekaištauja Ispanijos Karalystei nesiėmus pagal šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalį reikalaujamų priemonių, skirtų visoje jos teritorijoje esančioms eutrofikacijos padėtimis ištaisyti, ši institucija turi įrodyti, kad vandens kokybė, kiek tai susiję su eutrofikacija, skirtingais laikotarpiais nepagerėjo.
- 183 Nagrinėjamu atveju Komisija neįrodė tokio pagerinimo nebuvimo. Iš tiesų, viena vertus, ši institucija pripažino, kad, remiantis 2012–2015 m. laikotarpio ataskaita, buvo konstatuotas nedidelis pagerėjimas, palyginti su 2008–2011 m. laikotarpiu, nes kontrolinių matavimų vietų, kuriose buvo konstatuota eutrofikacija, procentinė dalis sumažėjo nuo 0,32 % iki 0,29 %. Kita vertus, Komisija neįrodė, kad, kiek tai susiję su eutrofikacija, 2016–2019 m. laikotarpiu situacija nepagerėjo, palyginti su 2012–2015 m., nes ši institucija šiuo klausimu nepateikė jokių konkrečių duomenų.
- 184 Tiesa, Komisija teigia, o Ispanijos Karalystė neprieštarauja, kad 2012–2015 m. laikotarpio ataskaitoje pateikti duomenys grindžiami mažesniu vandens telkinio mėginiu nei tas, į kurį atsižvelgta Ispanijos institucijų pagal Direktyvos 91/676 10 straipsnį Komisijai pateiktoje ataskaitoje, kurioje nurodyta šios direktyvos V priede minima informacija dėl 2008–2011 m. laikotarpio, nes upės nebuvo įtrauktos į eutrofikacijos pasireiškimo atvejų nustatymo metodiką. Be to, Komisija teigia, o Ispanijos Karalystė to neginčija, kad 2016–2019 m. laikotarpio ataskaitoje 68 kontrolinių matavimų vietos, kuriose ankstesniu laikotarpiu buvo konstatuota eutrofikacija arba eutrofikacijos pasireiškimo rizika, buvo panaikintos.
- 185 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad tai, jog valstybė narė neatsižvelgia į upes, kad nustatytų jos teritorijoje esančias eutrofikacijos padėtis, gali būti laikoma įsipareigojimų neįvykdymu pagal Direktyvos 91/676 3 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos I priedo A dalies 3 punktu, iš kurio matyti, kad vandenys turi būti laikomi paveiktais taršos, kai „natūralūs gėlojo vandens ežerai, kiti gėlojo vandens telkiniai, upių žiočių ir pakrančių bei jūros vandenys“ tampa eutrofiniai. Iš tiesų upės turi būti laikomos „kitais gėlojo vandens telkiniais“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Be to, kalbant apie kontrolinių matavimų vietas, kuriose ankstesniu laikotarpiu buvo konstatuota eutrofikacija arba jos pasireiškimo rizika, panaikinimą, reikia priminti, kad valstybės narės privalo tinkamai ir išsamiai vykdyti vandens monitoringą ir peržiūrą, be kita ko, pagal šios direktyvos

6 straipsnio 1 dalies a–c punktus. Be to, pagal minėtos direktyvos 5 straipsnio 6 dalį valstybės narės parengia ir įgyvendina tinkamas monitoringo programas, skirtas jų parengtų veiksmų programų veiksmingumui vertinti.

186 Vis dėlto, reikia konstatuoti, kad nagrinėjamu atveju Komisija nepriekaištauja Ispanijos Karalystei neįvykdžius įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 3 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos I priedo A dalies 3 punktu. Ši institucija tokio priekaišto taip pat negrindžia nei šios direktyvos 5 straipsnio 6 dalimi, nei minėtos direktyvos 6 straipsnio 1 dalimi, nei tos pačios direktyvos 10 straipsniu, siejamu su jos V priedo 3 punktu, kuriame numatyta, kad valstybės narės informuoja Komisiją, be kita ko, apie pagal Direktyvos 91/676 6 straipsnį vykdyto monitoringo rezultatus.

187 Taigi ieškinio trečiojo pagrindo antrą dalį reikia atmesti kaip nepagrįstą.

188 Iš viso to, kas išdėstyta, darytina išvada:

- nenustačiusi kaip pažeidžiamų zonų Balearų salų autonominėje srityje, Madrido srityje ir Valensijos srityje esančių vandens surinkimo zonų, atitinkančių kiekvieną toliau įvardytą užterštą kontrolinių matavimų vietą:

- Balearų salų autonominė sritis: 1801M1T 1, ES 53M0137, ES 53M1123 ir ES 53M1205,

- Madrido sritis: TA 53306008, ir

- Valensijos sritis: JU210, JU209 ir JU202;

- nenumačiusi visų būtinų privalomų priemonių Aragono, Kastilijos-La Mančos, Kastilijos ir Leono bei Estremadūros autonominių sričių ir Madrido srities veiksmų programose,

- nesiėmusi papildomų priemonių ar sustiprintų veiksmų dėl taršos nitratais, kiek tai susiję su Aragono, Kastilijos-La Mančos, Kastilijos ir Leono bei Mursijos regiono autonominėmis sritimis,

Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 91/676 3 straipsnio 4 dalį, šios direktyvos 5 straipsnio 4 dalį, siejamą su jos II ir III priedais, ir minėtos direktyvos 5 straipsnio 5 dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

189 Pagal Procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo.

190 Pagal Procedūros reglamento 138 straipsnio 3 dalį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

191 Kadangi nagrinėjamu atveju tiek Komisijos, tiek Ispanijos Karalystės dalis reikalavimų buvo atmesti, jos pačios padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendžia:

1. Nenustačiusi kaip pažeidžiamų zonų *Comunidad Autónoma de las Islas Baleares* (Balearų salų autonominė sritis, Ispanija), *Comunidad de Madrid* (Madrido sritis, Ispanija) ir *Comunidad Valenciana* (Valensijos sritis, Ispanija) esančių nutekančiojo vandens surinkimo zonų (paviršiniai vandenys) ir prasiskverbiančiojo vandens surinkimo zonų (gruntiniai vandenys), surinkimo zonų, atitinkančių toliau įvardytas užterštas kontrolinių matavimų vietas:

– Balearų salų autonominė sritis: 1801M1T 1, ES 53M0137, ES 53M1123 ir ES 53M1205,

– Madrido sritis: TA 53306008, ir

– Valensijos sritis: JU210, JU209 ir JU202;

– nenumačiusi visų privalomų papildomų priemonių *Comunidad Autónoma de Aragón* (Aragono autonominė sritis, Ispanija), *Comunidad Autónoma de Castilla-La Mancha* (Kastilijos-La Mančos autonominė sritis, Ispanija), *Comunidad de Castilla y León* (Kastilijos ir Leono autonominė sritis, Ispanija), *Comunidad Autónoma de Extremadura* (Estremadūros autonominė sritis, Ispanija) ir *Comunidad de Madrid* (Madrido sritis, Ispanija) veiksmų programose ir

– nesiėmusi papildomų priemonių ar sustiprintų veiksmų dėl taršos nitratais, kiek tai susiję su Aragono, Kastilijos-La Mančos, Kastilijos ir Leono bei *Comunidad Autónoma de la Región de Murcia* (Mursijos regiono autonominė sritis, Ispanija) autonominėmis sritimis,

Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvos 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, iš dalies pakeistos 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1137/2008, 3 straipsnio 4 dalį, šios direktyvos 5 straipsnio 4 dalį, siejamą su jos II ir III priedais, ir minėtos iš dalies pakeistos direktyvos 5 straipsnio 5 dalį.

2. Atmesti likusią ieškinio dalį.

3. Europos Komisija ir Ispanijos Karalystė padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Parašai.